

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (drugi razširjeni senat)

z dne 10. novembra 2017*

„Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Sektor obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v jeni –
Sklep o ugotovitvi šestih kršitev člena 101 PDEU in člena 53 sporazuma EGP –
Manipulacija medbančnih referenčnih obrestnih mer JPY LIBOR in Euroyen TIBOR –
Omejevanje konkurence kot cilj – Udeležba posrednika pri kršitvah – ‚Mešani‘ postopek poravnave –
Načelo domneve nedolžnosti – Načelo dobrega upravljanja – Globe – Osnovni znesek –
Izredna sprememba – Člen 23(2) Uredbe (ES) št. 1/2003 – Obveznost obrazložitve“

V zadevi T-180/15,

Icap plc s sedežem v Londonu (Združeno kraljestvo),

Icap Management Services Ltd s sedežem v Londonu,

Icap New Zealand Ltd s sedežem v Wellingtonu (Nova Zelandija),

ki jih zastopata C. Riis-Madsen in S. Frank, odvetnika,

tožeče stranke,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopajo V. Bottka, B. Mongin in J. Norris-Usher, agenti,

tožena stranka,

zaradi predloga na podlagi člena 263 PDEU za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije C(2015) 432 final z dne 4. februarja 2015 v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39861 – Obrestni izvedeni finančni instrumenti v jeni) in, podredno, znižanja zneska glob, naloženih tožečim strankam v navedenem sklepu,

SPLOŠNO SODIŠČE (drugi razširjeni senat),

v sestavi M. Prek (poročevalec), predsednik, E. Buttigieg, F. Schalin, B. Berke, sodniki, in J. Costeira, sodnica,

sodni tajnik: L. Grzegorzcyk, administrator,

na podlagi pisnega dela postopka in obravnave z dne 10. januarja 2017

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo

I. Dejansko stanje

- 1 Tožeče stranke, družbe Icap plc, Icap Management Services Ltd in Icap New Zealand Ltd, so del podjetja, ki opravlja posredniške storitve prek glasovnih in elektronskih omrežij in ki poleg tega zagotavlja storitve po trgovanju (v nadaljevanju: Icap).
- 2 Evropska komisija je s Sklepom C(2015) 432 final z dne 4. februarja 2015 v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39861 – Obrestni izvedeni finančni instrumenti v jeni) (v nadaljevanju: izpodbijani sklep) ugotovila, da je bilo podjetje Icap udeleženo pri šestih kršitvah člena 101 PDEU in člena 53 EGP v zvezi z manipulacijo medbančnih referenčnih obrestnih mer *London Interbank Offered Rate* (LIBOR, medbančna obrestna mera, ki se uporablja v Londonu) in *Tokyo Interbank Offered Rate* (TIBOR, edbančna obrestna mera, ki se uporablja v Tokiu) na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jeni, ki so bile pred tem ugotovljene s Sklepom Komisije C(2013) 8602 final z dne 4. decembra 2013 v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 PDEU in člena 53 EGP (Zadeva AT.39861 – Obrestni izvedeni finančni instrumenti v jeni) (v nadaljevanju: Sklep iz leta 2013).
- 3 Družbi UBS AG in UBS Securities Japan (v nadaljevanju: skupaj: UBS) sta 17. decembra 2010 Komisijo zaprosili za zaznamek na podlagi Obvestila Komisije o imuniteti pred globami in znižanju glob v kartelnih zadevah (UL 2006, C 298, str. 17, v nadaljevanju: Obvestilo o prizanesljivosti) in jo obvestili o obstoju omejevalnega sporazuma v sektorju obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jeni.
- 4 Družbe Citigroup Inc. in Citigroup Global Markets Japan Inc. (v nadaljevanju: skupaj: Citi), Deutsche Bank Aktiengesellschaft (v nadaljevanju: DB), R. P. Martin Holdings in Martin Brokers (UK) Ltd ter The Royal Bank of Scotland (v nadaljevanju: RBS) so 24. aprila 2011, 18. novembra 2011, 28. septembra 2012 in 3. decembra 2012 predložile prošnje na podlagi Obvestila o prizanesljivosti (točke od 47 do 50 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Komisija je 29. junija 2011 in 12. februarja 2013 skupinama družb UBS in Citi priznala pogojno imuniteto v skladu z odstavkom 8(b) navedenega obvestila (točki 45 in 47 obrazložitve navedenega sklepa).
- 5 Komisija je 12. februarja 2013 na podlagi člena 11(6) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101 PDEU] in [102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) proti družbam UBS, RBS, DB, Citi, R. P. Martin Holdings in Martin Brokers (UK) ter JP Morgan Chase & Co., JP Morgan Chase Bank, National Association and J. P. Morgan Europe Ltd začela postopek za ugotavljanje kršitev (točka 51 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 6 Komisija je 29. oktobra 2013 družbam, navedenim zgoraj v točki 5, poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (točka 52 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 7 Komisija je ob uporabi postopka poravnave, določenega v členu 10a Uredbe Komisije (ES) št. 773/2004 z dne 7. aprila 2004 v zvezi z vodenjem postopkov Komisije v skladu s členoma [101 PDEU] in [102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 3, str. 81), kakor je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 622/2008 z dne 30. junija 2008 (UL 2008, L 171, str. 3), sprejela Sklep iz leta 2013, s katerim je ugotovila, da so družbe, navedene zgoraj v točki 5, s tem, da so bile udeležene pri sporazumih ali usklajenih ravnanjih, katerih cilj je bilo omejevanje ali izkrivljanje konkurence v sektorju obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jeni, kršile določbe člena 101 PDEU in člena 53 EGP.

A. Upravni postopek, v katerem je bila sprejeta izpodbijana odločba

- 8 Komisija je 29. oktobra 2013 na podlagi člena 11(6) Uredbe št. 1/2003 proti tožečim strankam začela postopek za ugotavljanje kršitev (točka 53 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 9 31. oktobra 2013 je bil z namenom sklenitve poravnave v smislu člena 10a Uredbe št. 773/2004 izveden sestanek, na katerem je Komisija tožečim strankam predstavila očitke, ki jih je nameravala uveljavljati proti podjetju Icap, ter glavne dokaze, ki jih je imela na voljo in na katerih so temeljili ti očitki (točka 54 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 10 Tožeče stranke so 12. novembra 2013 obvestile Komisijo o svoji nameri, da se ne odločijo za postopek poravnave (točka 55 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 11 Komisija je 6. junija 2014 tožečim strankam poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Te so nanj odgovorile 14. avgusta 2014 in na zaslišanju, ki je potekalo 12. septembra 2014 (točki 58 in 59 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 12 Komisija je 4. februarja 2015 sprejela izpodbijani sklep, s katerim je podjetju Icap očitala „pomoč“ pri šestih kršitvah in mu naložila šest glob v skupnem znesku 14.960.000 EUR.

B. Izpodbijani sklep

1. Zadevni instrumenti

- 13 Zadevne kršitve se nanašajo na obrestne izvedene finančne instrumente v japonskih jenih, vezanih na obrestne mere JPY LIBOR ali Euroyen TIBOR. JPY LIBOR je enotna referenčna obrestna mera, ki se uporablja v Londonu (Združeno kraljestvo) in ki jo je ob sprejetju izpodbijanega sklepa določalo in objavljalo British Bankers Association (BBA, združenje britanskih bankirjev), uporablja pa se za številne finančne instrumente v japonskih jenih. Izračuna se glede na cenovne ponudbe, ki jih dnevno predstavi odbor bank članic navedenega združenja (v nadaljevanju: odbor JPY LIBOR). Navedene ponudbe omogočajo ugotovitev „povprečne“ obrestne mere, po kateri si lahko vsaka banka članica navedenega odbora izposoja sredstva, ko zahteva in sprejema medbančne ponudbe v razumnem obsegu. Združenje BBA glede na podatke, ki jih posredujejo navedene banke, ter ob izključitvi štirih najvišjih in štirih najnižjih vrednosti tako določi dnevne obrestne mere JPY LIBOR. Euroyen TIBOR je enotna referenčna obrestna mera, ki se uporablja v Tokiu (Japonska) in ki ima enako funkcijo, vendar pa jo izračuna Japanese Banker Association (JBA, združenje japonskih bankirjev) glede na ponudbe odbora članov navedenega združenja ter ob izključitvi dveh najvišjih in dveh najnižjih vrednosti. Komisija je ugotovila, da so obrestne mere JPY LIBOR in Euroyen TIBOR sestavni del cene obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih. Lahko vplivata na količino gotovine, ki jo bo morala banka plačati ali ki jo bo prejela ob zapadlosti nasprotne obveznosti ali v določenih intervalih. Najpogostejši izvedeni instrumenti so nestandardizirane terminske pogodbe, obrestne zamenjave, obrestne opcije in standardizirane terminske pogodbe na obrestne mere (točke od 9 do 19 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

2. Ravnanja, očitana podjetju Icap

- 14 Pri ravnanju, ki se očita podjetju Icap, gre za „pomoč“ pri šestih kršitvah, namreč:
- pri „kršitvi UBS/RBS iz leta 2007“, med 14. avgustom 2007 in 1. novembrom 2007;
 - pri „kršitvi UBS/RBS iz leta 2008“, med 28. avgustom 2008 in 3. novembrom 2008;

- pri „kršitvi UBS/DB“, med 22. majem 2009 in 10. avgustom 2009;
 - pri „kršitvi Citi/RBS“, med 3. marcem 2010 in 22. junijem 2010;
 - pri „kršitvi Citi/DB“, med 7. aprilom 2010 in 7. junijem 2010;
 - pri „kršitvi Citi/UBS“, med 28. aprilom 2010 in 2. junijem 2010;
- 15 Komisija je na prvem mestu zlasti ugotovila, da je bilo podjetje Icap prek svoje izpostave „Cash/Money Market desk“ s sedežem v Londonu kot posrednik dejavno na trgu gotovinskih depozitov v japonskih jenih. V okviru te dejavnosti naj bi udeležencem navedenega trga nudilo ocene glede razpoložljivih obsegov in cen, katerih namen je bil olajšati sklenitev pogodb med temi udeleženci. Komisija je natančneje v zvezi z ocenami, ki jih je podjetje Icap nudilo navedenim udeležencem, v bistvu poudarila, da so zajemale njegove ocene glede dnevnih obrestnih mer JPY LIBOR v obliki tabele, ki jo je posredovalo finančnim institucijam, med katerimi so bile nekatere članice odbora JPY LIBOR. Menila je, da je imela navedena tabela znaten vpliv na ravnanje bank ob podaji ponudb obrestnih mer (točke od 98 do 101 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 16 Komisija je na drugem mestu poudarila, da je bilo podjetje Icap tudi posrednik na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih, pri čemer je to vlogo opravljala druga, ločena izpostava. Menila je, da so nekateri borzni posredniki, ki so delovali v okvirju te izpostave, poleg zakonitih transakcij s H., borznim posrednikom skupine družb UBS in pozneje skupine družb Citi, na podlagi njegove prošnje poskušali vplivati na višino obrestnih mer JPY LIBOR bodisi s spremembo zadevne tabele bodisi z uporabo stikov podjetja Icap z nekaterimi bankami članicami odbora JPY LIBOR (točki 102 in 103 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 17 Komisija je na tretjem mestu menila, da je podjetje Icap s tem pomagalo pri izvedbi šestih kršitev, ugotovljenih v Sklepu iz leta 2013 (točke od 165 do 171 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Prvič, v zvezi s kršitvami UBS/RBS iz leta 2007, UBS/RBS iz leta 2008 in UBS/DB je poudarila, da je borzni posrednik skupine družb UBS uporabil storitve podjetja Icap za vplivanje na ponudbe nekaterih bank članic odbora JPY LIBOR, ki niso bile udeležene pri teh treh omejevalnih sporazumih. V zvezi s tem je podjetju Icap očitala, da je uporabilo svoje stike z bankami članicami navedenega odbora tako, kot je to želela skupina družb UBS, in da je širilo napačne podatke v zvezi s prihodnjimi obrestnimi merami JPY LIBOR (točka 77(a) in (b) ter točke od 106 do 141 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Drugič, v zvezi s kršitvami Citi/UBS in Citi/DB je navedla, da je borzni posrednik skupine družb Citi uporabil storitve podjetja Icap za vplivanje na ponudbe nekaterih bank članic tega odbora, ki niso bile udeležene pri teh dveh omejevalnih sporazumih. V tem okviru je podjetju Icap očitala tudi, da je uporabilo svoje stike z bankami članicami navedenega odbora in da je širilo napačne podatke (točka 83(a) in (b) ter točke od 154 do 164 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Tretjič, v zvezi s kršitvijo Citi/RBS je podjetju Icap očitala, da je služilo kot sredstvo komunikacije med borznim posrednikom skupine družb Citi in borznim posrednikom družbe RBS, z namenom pomagati pri izvedbi te kršitve (točke 84 in od 142 do 153 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

3. Izračun globe

- 18 Komisija je najprej opozorila, da je treba v skladu s Smernicami o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006 C 210, str. 2, v nadaljevanju: Smernice iz leta 2006) osnovni znesek globe določiti glede na kontekst, v katerem je bila kršitev storjena, in zlasti glede na težo in trajanje kršitve, ter da je treba vlogo vsakega od udeležencev oceniti posamično, pri čemer je treba upoštevati morebitne oteževalne ali olajševalne okoliščine (točka 284 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 19 Komisija je navedla, da Smernice iz leta 2006 nudijo le malo usmeritev glede metode izračuna globe za pomagače. Ker je podjetje Icap delovalo na trgih posredniških storitev in ne na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov, je menila, da za ugotovitev prometa in določitev zneska globe ne more uporabiti posredniških provizij namesto cen obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v jeni, ker taka zamenjava ne bi odražala teže in narave kršitve. Iz tega je v bistvu sklepala, da je treba uporabiti odstavek 37 Smernic iz leta 2006, ki omogočajo odstopanje od teh smernic pri določitvi osnovnega zneska globe (točka 287 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 20 Komisija je glede na težo zadevnih ravnanj in trajanje udeležbe podjetja Icap pri vsaki od šestih zadevnih kršitev za vsako od teh kršitev določila osnovni znesek globe, to je 1.040.000 EUR za kršitev UBS/RBS iz leta 2007, 1.950.000 EUR za kršitev UBS/RBS iz leta 2008, 8.170.000 EUR za kršitev UBS/DB, 1.930.000 EUR za kršitev Citi/RBS, 1.150.000 EUR za kršitev Citi/DB in 720.000 EUR za kršitev Citi/UBS (točka 296 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 21 Kar zadeva določitev končnega zneska globe, Komisija ni ugotovila obstoja nobene obteževalne ali olajševalne okoliščine in je opozorila, da zgornja meja 10 % letnega prometa ni bila prekoračena (točka 299 obrazložitve izpodbijanega sklepa). S členom 2 izreka izpodbijanega sklepa so bile zato tožecim strankam naložene globe, katerih končni zneski so enaki njihovim osnovnim zneskom.

II. Postopek in predlogi strank

- 22 Tožeče stranke so 14. aprila 2015 v sodnem tajništvu vložile to tožbo.
- 23 Splošno sodišče (četrti senat) je 15. februarja 2016 na predlog sodnika poročevalca v okviru ukrepov procesnega vodstva, določenih v členu 89 njegovega poslovnika, pozvalo tožeče stranke, naj glede na razglasitev sodbe z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija (C-194/14 P, EU:C:2015:717), odgovorijo na vprašanje v zvezi z njihovim drugim tožbenim razlogom.
- 24 Tožeče stranke so 29. februarja 2016 odgovorile na vprašanje Splošnega sodišča z umikom dela drugage tožbenega razloga.
- 25 Po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča je bil sodnik poročevalec razporejen v drugi senat, ki mu je bila zato dodeljena obravnavana zadeva.
- 26 Splošno sodišče je na predlog drugega senata na podlagi člena 28 Poslovnika odločilo, da zadevo predodeli razširjenemu senatu.
- 27 Splošno sodišče (drugi razširjeni senat) je na predlog sodnika poročevalca odločilo, da začne ustni del postopka, in v okviru ukrepov procesnega vodstva iz člena 89 Poslovnika strankam postavilo pisna vprašanja in od Komisije zahtevalo predložitve vlog za poravnavo, ki jih je skupina družb UBS podala v zvezi s kršitvama UBS/RBS iz leta 2007 in UBS/RBS iz leta 2008.
- 28 Komisija je 30. novembra 2016 zavrnila to zahtevo po predložitvi dokumentov. Splošno sodišče je s sklepom z dne 1. decembra 2016 Komisiji odredilo, naj mu predloži ta dokumenta. V skladu s členom 92(3), prvi pododstavek, Poslovnika in z namenom uskladitve načela kontradiktornosti in lastnosti postopka poravnave je bil s sklepom z dne 1. decembra 2016 vpogled v ta dokumenta omejen tako, da ga smejo zgolj zastopniki strank opraviti v sodnem tajništvu, ne da bi bila mogoča izdaja njunih prepisov. Komisija je 7. decembra 2016 ugodila temu pripravljalnemu ukrepu.
- 29 Tožeče stranke in Komisija so 8. in 9. decembra 2016 odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča. Komisija in tožeče stranke so 31. decembra 2016 in 5. januarja 2017 predložile svoja stališča o odgovorih nasprotne stranke.

30 Stranke so na obravnavi 10. januarja 2017 podale navedbe in odgovorile na ustna vprašanja Splošnega sodišča.

31 Tožeče stranke Splošnemu sodišču predlagajo, naj:

- izpodbijani sklep razglasi za v celoti ali delno ničen;
- podredno, naložene globe razglasi za nične ali zniža njihov znesek;
- Komisiji naloži plačilo stroškov in drugih izdatkov v okviru tega spora;
- sprejme vse druge ukrepe, za katere Splošno sodišče meni, da so ustrezni.

32 Komisija Splošnemu sodišču predlagala, naj:

- tožbo zavrne v celoti;
- tožečim strankam naloži plačilo stroškov.

III. Pravo

A. Dopustnost enega od dokumentov in enega od tožbenih predlogov

33 Komisija izpodbija dopustnost četrtega tožbenega predloga tožečih strank in dopisa, poslanega Splošnemu sodišču.

1. Dopustnost četrtega tožbenega predloga tožečih strank

34 Tožeče stranke s četrtem tožbenim predlogom Splošnemu sodišču predlagajo, naj „sprejme vse druge ukrepe, za katere [...] meni, da so ustrezni“.

35 V delu, v katerem je treba ta tožbeni predlog razlagati kot predlog, naj Splošno sodišče izda odredbe, naslovljene na Komisijo, je treba poudariti, da v skladu s sodno prakso sodišče Evropske unije ne more izdati odredb, naslovljenih na institucije Unije, ali te institucije nadomestiti v okviru nadzora nad zakonitostjo, ki ga izvaja. Zadevna institucija mora v skladu s členom 266 PDEU sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe, izdane v okviru ničnostne tožbe (glej sodbo z dne 30. maja 2013, *Omnis Group/Komisija*, T-74/11, neobjavljena, EU:T:2013:283, točka 26 in navedena sodna praksa).

36 Četrty tožbeni predlog je treba zato v delu, v katerem zajema predlog za izdajo odredbe, razglasiti za nedopusten.

2. Izpodbijanje dopustnosti dopisa tožečih strank

37 Komisija v dupliki trdi, da je treba dopis tožečih strank, ki je bil poslan Splošnemu sodišču in katerega kopijo so ji posredovale neposredno tožeče stranke, razglasiti za nedopusten, ker naj ne bi bil v skladu z določbami Poslovnika.

38 V zvezi s tem zadostuje poudariti, da je bilo z odločbo z dne 2. marca 2016 odločeno, da se navedeni dopis ne vloži v spis. To, da Komisija izpodbija dopustnost, je zato brezpredmetno.

B. Predlogi za razglasitev ničnosti

- 39 Tožeče stranke v utemeljitev predloga za razglasitev ničnosti izpodbijanega sklepa navajajo šest tožbenih razlogov. Prvi štirje tožbeni razlogi v zvezi z, prvič, razlago in uporabo pojma omejevanje ali izkrivljanje konkurence „kot cilj“ v smislu člena 101(1) PDEU, drugič, uporabo pojma „pomoč“ v okoliščinah obravnavanega primera, tretjič, trajanjem zadevnih šestih kršitev, in četrtič, kršitvijo načel domneve nedolžnosti in dobrega upravljanja se nanašajo na zakonitost člena 1 navedenega sklepa, ki se nanaša na obstoj navedenih kršitev. Peti in šesti tožbeni razlog v zvezi z določitvijo zneska glob in kršitvijo načela *ne bis in idem* se nanašata na zakonitost člena 2 tega sklepa, ki se nanaša na globe, ki jih je Komisija naložila za vsako od teh kršitev.

1. Prvi tožbeni razlog: napake pri razlagi in uporabi pojma omejevanje ali izkrivljanje konkurence „kot cilj“ v smislu člena 101(1) PDEU

- 40 Tožeče stranke v okviru prvega tožbenega razloga izpodbijajo opredelitev kot kršitev glede na cilj, ki jo je uporabila Komisija za očitana ravnanja, ker naj s temi ravnanji ne bi bilo mogoče vplivati na konkurenco, in iz tega izvajajo, da podjetju Icap ni mogoče pripisati odgovornosti za „pomoč“ pri kateri koli kršitvi.
- 41 Komisija predlaga, naj se ta tožbeni razlog zavrne.
- 42 V delu, ki se nanaša na opredelitev kršitev glede na cilj, ki jo je uporabila Komisija, je treba opozoriti, da je sporazum, sklep podjetniškega združenja ali usklajeno ravnanje prepovedano s členom 101(1) PDEU, če je njegov „cilj oziroma posledica“ preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu.
- 43 V zvezi s tem iz sodne prakse Sodišča izhaja, da so nekatere vrste dogovarjanja med podjetji za konkurenco tako škodljive, da je mogoče šteti, da ugotavljanje njihovih posledic ni potrebno (sodbi z dne 11. septembra 2014, CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 49, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 113; glej v tem smislu tudi sodbo z dne 14. marca 2013, Allianz Hungária Biztosító in drugi, C-32/11, EU:C:2013:160, točka 34).
- 44 Nekatere oblike dogovarjanja med podjetji je mogoče namreč že zaradi njihove narave obravnavati kot škodljive za dobro delovanje običajne konkurence (sodbi z dne 11. septembra 2014, CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 50, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 114; glej v tem smislu tudi sodbo z dne 14. marca 2013, Allianz Hungária Biztosító in drugi, C-32/11, EU:C:2013:160, točka 35).
- 45 Tako je sprejeto, da je mogoče šteti, da imajo nekatera tajna ravnanja, kot so tista, katerih posledica je to, da karteli določijo horizontalne cene, tako negativne posledice zlasti na ceno, količino ter kakovost proizvodov in storitev, da za namene uporabe člena 101(1) PDEU ni treba dokazovati njihovih konkretnih posledic za trg. Izkušnje namreč kažejo, da taka ravnanja pomenijo zmanjšanje proizvodnje in zvišanje cene, kar negativno vpliva na razdelitev virov zlasti na škodo potrošnikov (sodbi z dne 11. septembra 2014, CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 51, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 115).
- 46 Če se z analizo vrste dogovarjanja med podjetji ne ugotovi zadostna stopnja škodljivosti za konkurenco, pa je treba preučiti posledice takega dogovarjanja in za njegovo prepoved zahtevati predložitev dokazov o tem, da je bila konkurenca dejansko znatno preprečena, omejena ali izkrivljena (sodbe z dne 14. marca 2013, Allianz Hungária Biztosító in drugi, C-32/11, EU:C:2013:160, točka 34; z dne 11. septembra 2014, CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 52, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 116).

- 47 V skladu s sodno prakso Sodišča je treba za preučitev, ali je sporazum med podjetji ali sklep podjetniškega združenja tako škodljiv, da se šteje za omejitev konkurence „kot cilj“ v smislu člena 101(1) PDEU, upoštevati vsebino njegovih določb, cilje, ki se želijo z njim doseči, ter pravni in gospodarski okvir, v katerega je umeščen. Pri presoji navedenega okvira je treba upoštevati tudi naravo zadevnega blaga in storitev ter dejanske pogoje delovanja in sestave zadevnega trga ali trgov (sodbi z dne 11. septembra 2014, CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 53, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 117; glej v tem smislu tudi sodbo z dne 14. marca 2013, Allianz Hungária Biztosító in drugi, C-32/11, EU:C:2013:160, točka 36).
- 48 Poleg tega lahko organi, pristojni za varstvo konkurence, nacionalna sodišča in sodišča Unije upoštevajo namen strank, čeprav ta ni nujni dejavnik za opredelitev omejujoče narave sporazuma (sodbe z dne 14. marca 2013, Allianz Hungária Biztosító in drugi, C-32/11, EU:C:2013:160, točka 37; z dne 11. septembra 2014, CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 54, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 118).
- 49 Kar zadeva, natančneje, izmenjavo informacij med konkurenti, je treba opozoriti, da je treba merili usklajevanja in sodelovanja, ki pomenita usklajeno ravnanje, razumeti glede na zasnovo določb Pogodbe v zvezi s konkurenco, v skladu s katero mora vsak gospodarski subjekt samostojno določiti politiko, ki jo namerava voditi na skupnem trgu (sodbi z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 32, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 119).
- 50 Čeprav ta zahteva po samostojnosti ne izključuje pravice gospodarskih subjektov, da se razumno prilagodijo ugotovljenemu ali pričakovanemu ravnanju konkurentov, pa vendar močno nasprotuje vsakemu neposrednemu ali posrednemu stiku med temi subjekti, ki bi bodisi vplival na ravnanje dejanskega ali potencialnega konkurenta na trgu bodisi bi takemu konkurentu razkril ravnanje na trgu, za katero se je podjetje odločilo ali ki se ga namerava držati, kadar je cilj ali posledica teh stikov – upoštevajoč naravo proizvodov ali ponujenih storitev, velikost in število podjetij ter velikost trga – vzpostavitev takih konkurenčnih razmer, ki ne ustrezajo normalnim razmeram na zadevnem trgu (sodbi z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 33, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 120).
- 51 Sodišče je torej razsodilo, da bi bila lahko izmenjava informacij med konkurenti v nasprotju s pravili konkurence, če zmanjšuje ali odpravlja stopnjo negotovosti pri delovanju zadevnega trga, zaradi česar bi bila omejena konkurenca med podjetji (sodbe z dne 2. oktobra 2003, Thyssen Stahl/Komisija, C-194/99 P, EU:C:2003:527, točka 89; z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 35, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 121).
- 52 Natančneje, šteti je treba, da ima izmenjava informacij, ki lahko odpravi negotovost pri zainteresiranih osebah glede datuma, obsega in načinov prilagajanja ravnanja na trgu, ki ga bodo opravila zadevna podjetja, protikonkurenčni cilj (sodba z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 122; glej v tem smislu tudi sodbo z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 41).
- 53 Poleg tega ima usklajeno ravnanje lahko protikonkurenčni cilj, tudi če nima neposredne zveze s potrošniškimi cenami. Besedilo člena 101(1) PDEU namreč ne dopušča ugotovitve, da je prepovedano le usklajeno ravnanje, ki ima neposreden vpliv na cene, ki jih plačajo končni uporabniki (sodba z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 123; glej v tem smislu tudi sodbo z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 36).

- 54 Nasprotno, iz navedenega člena 101(1)(a) PDEU izhaja, da ima usklajeno ravnanje lahko protikonkurenčni cilj, če „neposredno ali posredno določ[a] nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja“ (sodbi z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 37, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 124).
- 55 Člen 101 PDEU vsekakor tako kot druga pravila konkurence iz Pogodbe ni namenjen le varstvu neposrednih interesov konkurentov ali potrošnikov, ampak tudi strukture trga in s tem konkurence. Zato ugotovitev obstoja protikonkurenčnega cilja usklajenega ravnanja ne more biti odvisna od ugotovitve obstoja neposredne zveze med tem ravnanjem in potrošniškimi cenami (sodbi z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točki 38 in 39, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 125).
- 56 Nazadnje je treba opozoriti, da je že zgolj iz besedila člena 101(1) PDEU izhaja, da pojem usklajenega ravnanja poleg usklajevanja med zadevnimi podjetji zajema temu usklajevanju ustrezno ravnanje na trgu in dejansko vzročno zvezo med tema elementoma (sodbi z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 51, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 126).
- 57 V zvezi s tem je Sodišče ugotovilo, da se – razen če zadevna podjetja dokažejo nasprotno – domneva, da podjetja, ki so udeležena pri usklajevanju in so še naprej dejavna na trgu, pri odločanju, kako bodo ravnala na tem trgu, upoštevajo informacije, ki so jih izmenjala s konkurenti. Natančneje, Sodišče je ugotovilo, da je takšno usklajeno ravnanje zajeto s členom 101(1) PDEU, tudi če ni protikonkurenčnih posledic na trgu (sodbi z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točka 51, in z dne 19. marca 2015, Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 127).
- 58 V obravnavanem primeru je Komisija v točkah 77 in 78 obrazložitve izpodbijanega sklepa ugotovila, da je šest zadevnih kršitev zajemalo obe obliki ravnanja, torej na eni strani razpravljanje o ponudbah vsaj ene od bank z namenom vplivanja na usmeritev te ponudbe in na drugi posredovanje ali prejemanje občutljivih poslovnih informacij v zvezi s pogajalskimi stališči oziroma prihodnjimi ponodbami vsaj ene od zadevnih bank. Poleg tega je v zvezi s kršitvijo UBS/DB v točki 78 obrazložitve izpodbijanega sklepa poudarila tudi, da so banke preiskovale možnost sklepanja transakcij z namenom uskladitve svojih poslovnih interesov glede izvedenih finančnih instrumentov, in morebitno sklenitev takih transakcij v redkih primerih.
- 59 Komisija je ugotovila, da je bil cilj spornih ravnanj manipulacija obrestnih mer JPY LIBOR, ki bi omogočila izboljšanje položaja udeleženih bank na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih.
- 60 V točkah od 13 do 17 obrazložitve izpodbijanega sklepa je Komisija poudarila, da so izvedeni finančni instrumenti, zlasti nestandardizirane terminske pogodbe in obrestne zamenjave, imeli dve „plati“ oziroma „dela“, pri čemer je pri enem šlo za tok, ki ga je bilo treba plačati, pri drugem pa za tok, ki je bil prejet. Eden naj bi se tvoril po fiksni obrestni meri, drugi pa po spremenljivi obrestni meri. Ena stranka naj bi drugi nakazala plačilo, izračunano na podlagi spremenljive obrestne mere, in prejela plačilo, določeno na podlagi fiksne obrestne mere, dogovorjene ob sklenitvi posla, ter obratno.
- 61 Komisija je poudarila, da je manipulacija obrestnih mer JPY LIBOR neposredno vplivala na denarne tokove (cash-flow), prejete ali plačane iz naslova „spremenljive“ plati pogodb iz točke 60 zgoraj (točki 199 in 201 obrazložitve izpodbijanega sklepa), ker se je ta izračunala neposredno glede na navedene obrestne mere.

- 62 Komisija je menila, da je manipulacija obrestnih mer JPY LIBOR vplivala tudi na „fiksno“ plat pogodb iz točke 60 zgoraj, ker se je vsakokratna raven navedene obrestne mere posredno odražala v fiksni obrestni meri prihodnjih pogodb, saj je v bistvu pomenila oceno višine teh obrestnih mer v prihodnosti (točki 200 in 201 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 63 V izpodbijanem sklepu je Komisija ugotovila, da sta usklajevanje ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, in izmenjava zaupnih informacij med udeleženiimi bankami pomenila omejitev konkurence, ki bi morala navadno obstajati med njimi, kar je privedlo do izkrivljanja konkurence v njihovo korist in v škodo neudeleženih bank. To naj bi tako omogočilo nastanek položaja „nesimetrične obveščenosti“ v korist zgolj udeleženih bank, ki naj bi jim omogočal, da ponudijo pogodbe pod boljšimi pogoji kot preostale banke, ki delujejo na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih (točke od 202 do 204 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Sporna ravnanja naj bi tako izkrivila konkurenco v korist udeleženih bank in v škodo preostalih udeležencev na navedenem trgu. Komisija je iz tega sklepala, da je raven škodljivosti šestih zadevnih kršitev zadostovala za to, da se jih opredeli kot kršitve glede na cilj (točki 219 in 220 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 64 Tožeče stranke v nasprotovanju tej analizi opozarjajo na ozko razlago pojma kršitev glede na cilj, ki je bila sprejeta v sodni praksi Sodišča. Trdijo, da zadevna ravnanja ne pomenijo zadostne ravni škodljivosti za običajno konkurenco na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih, ki bi utemeljevala, da bi se jih opredelilo kot kršitve glede na cilj. Dodajajo, da očitana izmenjava informacij ni ravnanje, katerega „cilj“ je omejevanje ali izkrivljanje konkurence. Poudarjajo tudi, da je bilo na nekatere elemente, ki so upoštevni za opredelitev kot kršitev glede na cilj, prvič opozorjeno v točki 200 obrazložitve izpodbijanega sklepa. Nazadnje menijo, da Komisija v zvezi s kršitvijo UBS/DB ni dokazala sklenitve transakcij med bankama z namenom uskladitve svojih poslovnih interesov glede izvedenih finančnih instrumentov in da tega ravnanja ni opredelila kot izmenjavo informacij.
- 65 V delu, v katerem je Komisija glede šestih zadevnih kršitev ugotovila hkraten obstoj usklajevanja ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, in izmenjave zaupnih informacij, zadostuje preveriti, ali ima eno od teh dveh ravnanj protikonkurenčni cilj.
- 66 V zvezi s prvim ravnanjem, ki je skupno zadevnim šestim kršitvam, to je usklajevanjem ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, je treba poudariti, da je Komisija pravilno ugotovila, da so bila plačila, ki jih je finančna ustanova dolgovala drugi finančni ustanovi za izvedeni finančni instrument, bodisi neposredno bodisi posredno povezana z ravnmi obrestnih mer JPY LIBOR.
- 67 Tako je na prvem mestu v zvezi s plačili, dolgovanimi na podlagi pogodb, ki se izvajajo, mogoče šteti, da je vpliv obrestnih mer JPY LIBOR razviden iz dokazov. Nanaša se na plačila, dolgovana na podlagi „spremenljive“ plati pogodb iz točke 60 zgoraj, ki neposredno temeljijo na navedenih obrestnih merah. Tako lahko, kar zadeva te obrestne mere, usklajevanje ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, privede do vplivanja na raven navedenih obrestnih mer v korist interesov bank, ki izvajajo navedeno usklajevanje, kot je to Komisija v bistvu ugotovila v točkah 199 in 201 obrazložitve izpodbijanega sklepa.
- 68 Kar na drugem mestu zadeva plačila, dolgovana na podlagi prihodnjih pogodb, je treba ugotoviti, da je Komisija prav tako pravilno ugotovila, da je usklajevanje ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, vplivalo tudi na plačila, dolgovana na podlagi „fiksne“ plati pogodb iz točke 60 zgoraj.
- 69 Na eni strani je treba poudariti, da je Komisija v točkah od 34 do 44 in 200 obrazložitve izpodbijanega sklepa pojasnila, zakaj je raven obrestnih mer JPY LIBOR vplivala na „fiksno“ plat pogodb iz točke 60 zgoraj. V bistvu je poudarila, da se je določitev fiksnih obrestnih mer opravila glede na projekcijo krivulje aktualnega donosa izvedenih finančnih instrumentov, ki je temeljila na matematični enačbi, pri čemer je tudi ta krivulja odvisna od aktualnih ravni obrestnih mer JPY LIBOR.

- 70 Na drugi strani in posledično je mogoče šteti, da je usklajevanje ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, omogočalo bankam, ki so bile pri tem udeležene, da v veliki meri zmanjšajo negotovost glede ravni, na katerih bi se nahajale obrestne mere JPY LIBOR, in jim zato zagotavljalo konkurenčno prednost pri pogajanjih in ponudbah izvedenih finančnih instrumentov v razmerju do bank, ki niso bile udeležene pri navedenem usklajevanju, kar je Komisija pravilno poudarila v točkah od 201 do 204 obrazložitve izpodbijanega sklepa.
- 71 Iz navedenega izhaja, da je treba tako usklajevanje ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, upoštevati pri plačilih, dolgovanjih na podlagi pogodb iz točke 60 zgoraj, tako v zvezi z njihovo „spremenljivo“ platjo, kot tudi njihovo „fiksno“ platjo.
- 72 Ugotoviti je treba, da ima tako usklajevanje ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, ker je njegov namen vplivati na obseg plačil, ki jih dolgujejo zadevne banke, oziroma plačil, ki jim jih je treba izplačati, očitno protikonkurenčni cilj.
- 73 Ker vseh šest zadevnih kršitev zajema usklajevanje ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, s katerim je mogoče utemeljiti opredelitev kot kršitev glede na cilj, ki jo je ugotovila Komisija, ni treba preučiti, ali je mogoče tudi z drugi ravnanjem, ki je skupno navedenim kršitvam, to je z izmenjavo zaupnih informacij, utemeljiti tako opredelitev.
- 74 Iz ustaljene sodne prakse namreč izhaja, da kadar določeni razlogi neke odločitve zadostujejo, da jo pravno utemeljijo, napake v zvezi z drugimi razlogi tega akta v nobenem primeru ne vplivajo na njegov izrek (glej v tem smislu in po analogiji sodbi z dne 12. julija 2001, Komisija in Francija/TF1, C-302/99 P in C-308/99 P, EU:C:2001:408, točka 27, in z dne 12. decembra 2006, SELEX Sistemi Integrati/Komisija, T-155/04, EU:T:2006:387, točka 47).
- 75 Vsekakor je treba glede na pomembnost vpliva ravni obrestnih mer JPY LIBOR na znesek plačil, opravljenih tako na podlagi „spremenljive“ plati kot tudi na podlagi „fiksne“ plati pogodb iz točke 60 zgoraj, ugotoviti, da je že posredovanje informacij v zvezi s prihodnjimi ponudbami banke članice odbora JPY LIBOR lahko zadevnim bankam zagotovila prednost, saj jih je od navadnega izvajanja konkurence na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih oddaljila tako, da je za to izmenjavo informacij ob uporabi sodne prakse, navedene zgoraj v točkah od 49 do 52, mogoče šteti, da je bil njen cilj omejiti konkurenco v smislu člena 101(1) PDEU. Enako razlogovanje se lahko uporabi za ravnanje, ki se nanaša na izmenjavo zaupnih informacij glede prihodnjih ponudb v zvezi z obrestno mero Euroyen TIBOR, ki ga je ugotovila Komisija zgolj v okviru kršitve Citi/UBS.
- 76 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da Komisija s tem, da je ugotovila, da je šest zadevnih kršitev omejevalo konkurenco glede na cilj, ni napačno uporabila prava ali storila napake pri presoji.
- 77 Z različnimi trditvami, ki so jih navedle tožeče stranke, te ugotovitve ni mogoče izpodbiti.
- 78 To na prvem mestu velja v delu, v katerem tožeče stranke izpodbijajo škodljivost spornih ravnanj za običajno konkurenco.
- 79 Prvič, tožeče stranke napačno zatrjujejo, da banke na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih niso v konkurenčnem razmerju. Ker sklenitev pogodb na navedenem trgu zajema pogajanja o navedenih instrumentih, natančneje o fiksni obrestni meri, ki se uporabi, med bankami, ki so dejavne na tem trgu, nujno obstaja konkurenčni postopek v zvezi s ponudbo teh instrumentov.

- 80 Drugič in posledično, trditev tožečih strank v zvezi z domnevnim protislovjem med možnostjo zadevnih bank, da ponudijo boljše pogoje kot njihovi konkurenti, in opredelitvijo kot kršitev glede na cilj ni mogoče sprejeti. Nasprotno, ta možnost je prej izraz izkrivljanja konkurenčnega postopka na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih v korist bank, ki so bile udeležene pri tajnem dogovoru.
- 81 Tretjič, opozarjanje tožečih strank na to, da banke sklepajo veliko število transakcij, pri katerih sprejmejo nasprotna stališča, ni upoštevno. Eden od interesov pri manipulaciji obrestnih mer JPY LIBOR, kar zadeva natančneje pogodbe, ki se izvajajo, je namreč ta, da se omogoči, da ta manipulacija čim bolj odraža interese zadevnih bank, to je visoka obrestna mera v neto upniškem položaju in nizka v neto dolžniškem položaju.
- 82 Tožeče stranke se na drugem mestu v bistvu sklicujejo na kršitev njihove pravice do obrambe, ker naj bi bilo na nekatere elemente, ki so upoštevni za opredelitev kot kršitev glede na cilj, prvič opozorjeno v točki 200 obrazložitve izpodbijanega sklepa.
- 83 V skladu z ustaljeno sodno prakso sicer spoštovanje pravice do obrambe zahteva, da se zadevnemu podjetju v upravnem postopku omogoči, da ustrezno predstavi stališče glede resničnosti in upoštevnosti zatrjevanih dejstev in okoliščin ter glede dokumentov, ki jih Komisija navaja v utemeljitev svoje trditve o obstoju kršitve Pogodbe (glej sodbo z dne 24. maja 2012, MasterCard in drugi/Komisija, T-111/08, EU:T:2012:260, točka 265 in navedena sodna praksa).
- 84 Člen 27(1) Uredbe št. 1/2003 odraža to načelo, saj določa, da se strankam pošlje obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, v katerem morajo biti jasno navedeni vsi bistveni elementi, na katere se Komisija opira v tej fazi postopka, da bi se zadevne osebe lahko ustrezno seznanile z ravnanji, ki jim jih Komisija očita, in da bi lahko učinkovito uveljavljale svojo obrambo, preden Komisija sprejme dokončno odločbo. Ta zahteva je izpolnjena, če v navedeni odločbi zadevnim osebam niso očitane kršitve, ki so različne od tistih iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, in če se upošteva zgolj dejansko stanje, do katerega so se zadevne osebe imele priložnost opredeliti (glej sodbo z dne 24. maja 2012, MasterCard in drugi/Komisija, T-111/08, EU:T:2012:260, točka 266 in navedena sodna praksa).
- 85 Vendar je to obvestilo lahko v obliki povzetka in ni nujno, da je končna odločba kopija obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, saj je to obvestilo pripravljalni dokument, v katerem sta presoja dejanskega stanja in pravna presoja le začasni. Sprejmejo se lahko tudi dopolnila k obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah glede na odgovor strank, iz trditev katerih je razvidno, da so dejansko lahko uresničevale pravico do obrambe. Komisija lahko za namene upravnega postopka tudi ponovno pregleda ali doda dejanske ali pravne trditve v podporo očitkov, ki jih je navedla (glej sodbo z dne 24. maja 2012, MasterCard in drugi/Komisija, T-111/08, EU:T:2012:260, točka 267 in navedena sodna praksa).
- 86 Dopolnilo k obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah se tako zadevnim osebam pošlje le, če se Komisija na podlagi izida preiskav odloči, da bo v zvezi s podjetji upoštevala nova dejstva ali da bo znatno spremenila dokaze za očitane kršitve (glej sodbo z dne 24. maja 2012, MasterCard in drugi/Komisija, T-111/08, EU:T:2012:260, točka 268 in navedena sodna praksa).
- 87 Nazadnje je treba opozoriti tudi, da gre v skladu s sodno prakso za kršitev pravice do obrambe, če zaradi napake Komisije obstaja možnost, da bi upravni postopek, ki ga je vodila, pripeljal do drugačnega sklepa. Tožečemu podjetju za dokaz take kršitve ni treba zadostno dokazati, da bi odločba Komisije imela drugačno vsebino, temveč da bi ob neobstoju nepravilnosti lahko bolje pripravilo obrambo, ker bi za to, na primer, lahko uporabilo dokumente, do katerih v upravnem postopku ni imelo dostopa (glej sodbo z dne 24. maja 2012, MasterCard in drugi/Komisija, T-111/08, EU:T:2012:260, točka 269 in navedena sodna praksa).

- 88 V obravnavanem primeru je treba na eni strani poudariti, da sklicevanje na posredno določanje cene iz točke 200 obrazložitve izpodbijanega sklepa ni novo, kot to navajajo tožeče stranke. Točk 137 in 175 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, na kateri se Komisija sklicuje, sicer ni mogoče šteti za obrazložitev očitka posrednega določanja cen, saj gre zgolj za opozorilo na pravna načela, ki urejajo uporabo člena 101(1) PDEU. Vendar je iz besedila obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah razvidno, da je bila vsebina razlogovanja v njem enaka vsebini, predstavljeni v navedenem sklepu, med drugim v točki 200 obrazložitve izpodbijanega sklepa, to je vpliv ravni obrestnih mer JPY LIBOR na raven obrestnih mer, ki se uporabijo za prihodnje pogodbe (glej zlasti točko 157 obrazložitve obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah). Tožeče stranke so zato imele možnost svoja stališča v zvezi s tem podati med upravnim postopkom.
- 89 Na drugi strani je treba v zvezi s trditvijo glede novosti tega, da se v točki 200 obrazložitve izpodbijanega sklepa sklicuje na to, da naj bi bila manipulacija obrestne mere JPY LIBOR tudi določanje pogojev poslovanja v smislu člena 101(1) PDEU, ugotoviti, da iz razlogov, navedenih zgoraj v točkah od 66 do 76, da vplivi te manipulacije na višino plačil, dolgovanih za izvedene finančne instrumente, zadostujejo za utemeljitev opredelitve kot kršitev glede na cilj, ki jo je sprejela Komisija. Zato ni mogoče šteti, da je bilo tožecim strankam zaradi morebitne odsotnosti njihove možnosti predstaviti stališča v zvezi z očitkom določanja pogojev poslovanja preprečeno, da bi lahko bolje pripravile svojo obrambo v smislu sodne prakse iz točke 87 zgoraj.
- 90 Na tretjem mestu je v zvezi z očitki, ki so jih tožeče stranke navedle zoper to, da je Komisija ugotovila obstoj ravnanja, ki je bilo v tem, da so banke preiskovale možnost sklepanja transakcij z namenom uskladitve svojih poslovnih interesov glede izvedenih finančnih instrumentov, in da so morda take transakcije v redkih primerih sklenile, pri čemer se je ta ugotovitev nanašala samo na kršitev UBS/DB, iz besedila točke 78 obrazložitve izpodbijanega sklepa razvidno, da je Komisija za navedeno ravnanje štela le, da je bilo namenjeno olajševanju usklajevanja prihodnjih ponudb, podanih odboru JPY LIBOR. Ker to ravnanje v razmerju do ravnanja navedenega usklajevanja, katerega protikonkurenčni cilj je bil pravno zadostno dokazan, ni bilo samostojno, na ta del trditev tožecih strank ni treba odgovoriti.
- 91 Glede na navedeno je treba prvi tožbeni razlog zavrni.

2. Drugi tožbeni razlog: napake pri uporabi pojma „pomoč“ v smislu člena 101(1) PDEU in sodne prakse

- 92 Tožeče stranke menijo, da je Komisija napačno ugotovila, da je podjetje Icap pomagalo pri šestih zadevnih kršitvah. Po razglasitvi sodbe z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija (C-194/14 P, EU:C:2015:717), so umaknile del trditev, tako da ima ta tožbeni razlog od tedaj tri dele.
- 93 Tožeče stranke s prvim delom drugega tožbenega razloga, ki se ne nanaša na kršitev Citi/RBS, temveč le na preostalih pet zadevnih kršitev, trdijo, da je merilo „pomoči“, ki je bilo uporabljeno za podjetje Icap, preširoko in novo ter da krši načelo pravne varnosti. Z drugim delom navedenega tožbenega razloga, ki se nanaša na istih pet kršitev, trdijo, da vloga, ki jo je imelo podjetje Icap, ne ustreza merilom sodne prakse za „pomoč“. Nazadnje s tretjim delom tega tožbenega razloga, ki se nanaša le na kršitve UBS/RBS iz leta 2007, Citi/UBS in Citi/DB, izpodbijajo utemeljenost obrazložitve izpodbijanega sklepa, navedene v zvezi s tem, da je podjetje Icap uporabilo svoje stike z več bankami za vplivanje na njihove ponudbe, podane odboru JPY LIBOR.
- 94 Splošno sodišče meni, da je treba najprej preučiti drugi in tretji del tega tožbenega razloga, ker se v bistvu nanašata na protizakonnost ravnanj, ki se očitajo podjetju Icap, in nato prerekanje skladnosti ugotovljene protipravnosti z načelom pravne varnosti, ki je vsebovano v prvem delu navedenega tožbenega razloga.

a) Drugi del: Komisijino neupoštevanje meril sodne prakse za „pomoč“

- 95 Tožeče stranke v okviru tega dela v bistvu trdijo, da je ugotovitev, da je ravnanje podjetja Icap zajeto s področjem uporabe člena 101 PDEU, napačna.
- 96 Komisija predlaga, naj se ta del tega tožbenega razloga zavrne.
- 97 Opozoriti je treba, da iz določb člena 101(1) PDEU nikakor ne izhaja, da se v njej določena prepoved nanaša zgolj na stranke sporazumov ali usklajenih ravnanj, ki so dejavne na trgih, na katere vplivajo ti sporazumi in ravnanja (sodba z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 27).
- 98 Poleg tega v skladu s sodno prakso Sodišča obstoj „sporazuma“ temelji na soglasni volji vsaj dveh strank, pri čemer oblika tega soglasja sama po sebi ni odločilna (glej sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 99 V zvezi s pojmom „usklajeno ravnanje“ iz sodne prakse Sodišča izhaja, da člen 101(1) PDEU ta pojem razlikuje med drugim od pojma „sporazum“ in pojma „sklep podjetniškega združenja“ le zato, da zajame več oblik tajnih dogovorov med podjetji, ki so s subjektivnega vidika iste vrste in se razlikujejo le po intenzivnosti in izraznih oblikah (glej sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 100 Kadar gre za sporazume in usklajena ravnanja, katerih cilj je protikonkurenčen, poleg tega iz sodne prakse Sodišča izhaja, da mora Komisija, da lahko ugotovi udeležbo podjetja pri kršitvi in da je to podjetje odgovorno za vse različne elemente, ki jih ta zajema, dokazati, da je navedeno podjetje z lastnimi ravnanji želelo prispevati k skupnim ciljem vseh udeležencev in da je vedelo za dejanska ravnanja, ki so jih nameravala izvesti ali izvajala druga podjetja pri uresničevanju teh ciljev, ali da je lahko ta ravnanja razumno predvidelo in je bilo pripravljeno sprejeti tveganje (glej sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 101 V zvezi s tem je Sodišče zlasti presodilo, da se opustitveni načini udeležbe pri kršitvi – kot je prisotnost podjetja na sestankih, na katerih so bili sklenjeni sporazumi s protikonkurenčnim ciljem, ne da bi temu očitno nasprotovalo – razlagajo kot sotorilstvo, ki povzroči njegovo odgovornost v okviru člena 101(1) PDEU, ker je posledica tihega odobravanja nezakonite pobude brez javnega distanciranja od njene vsebine ali brez njene prijave upravnim organom spodbujanje nadaljevanja kršitve in oteževanje njenega odkritja (sodba z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 31 in navedena sodna praksa).
- 102 Čeprav je Sodišče poudarilo, da se „sporazum“ v smislu člena 101(1) PDEU nanaša na izraz soglasja volje strank, da bodo na trgu delovale na določen način, in da je treba merili usklajevanja in sodelovanja, ki pomenita „usklajeno ravnanje“ v smislu iste določbe, razumeti glede na zasnovo določb Pogodbe v zvezi s konkurenco, v skladu s katero mora vsak gospodarski subjekt samostojno določiti politiko, ki jo namerava izvajati na skupnem trgu, iz teh preudarkov ne izhaja, da se s pojmom sporazum in usklajeno predpostavlja vzajemno omejevanje svobode delovanja na tistem trgu, na katerem bi delovale vse stranke (sodba z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točki 32 in 33).
- 103 Poleg tega iz sodne prakse Sodišča ni mogoče sklepati, da se člen 101(1) PDEU nanaša zgolj na podjetja, ki so dejavna na trgu, na katerem je omejena konkurenca, ali tudi na nabavnih, na prodajnih trgih ali trgih, ki so sosednji navedenemu trgu, ali pa na podjetja, ki na podlagi sporazuma ali usklajenega ravnanja svojo avtonomijo ravnanja omejujejo na neki trg. Iz ustaljene sodne prakse Sodišča namreč izhaja, da se besedilo člena 101(1) PDEU splošno nanaša na vse sporazume in usklajena ravnanja, ki bodisi v horizontalnih bodisi vertikalnih povezavah izkrivljajo konkurenco na

skupnem trgu, neodvisno od trga, na katerem so stranke dejavne, in neodvisno od tega, da zadevni pogoji iz dogovorov vplivajo samo na poslovno ravnanje ene od teh strank (glej sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točki 34 in 35 ter navedena sodna praksa).

- 104 Poudariti je treba tudi, da je glavni cilj prepovedi, določene s členom 101(1) PDEU, da se zagotavlja ohranjanje neizkrivljene konkurence na skupnem trgu, in da je za polni učinek te prepovedi potrebno, da se prepreči dejavno prispevanje podjetja k omejevanju konkurence, tudi če se to prispevanje ne nanaša na gospodarsko dejavnost na upoštevem trgu, na katerem se to omejevanje izvaja ali naj bi se izvajalo (glej sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 36 in navedena sodna praksa).
- 105 V obravnavanem primeru je treba najprej poudariti, da Komisija ni ugotovila obstoja ločenih kršitev, ki bi jih storili podjetje Icap in skupina družb UBS ter podjetje Icap in skupina družb Citi, katerih cilj bi bil, da bi se s tem, da bi podjetje Icap širilo napačne informacije, manipulirale višine ponudb bank v skladu z interesi skupine družb UBS in nato skupine družb Citi. V izpodbijanem sklepu se uveljavlja odgovornost podjetja Icap na podlagi njegove udeležbe pri protikonkurenčnih ravnanjih, ki jih je poudarila Komisija in ki jih je ta opredelila kot „pomoč“.
- 106 Glede na obrazložitev, ki jo je Komisija navedla v izpodbijanem sklepu, je treba preveriti, ali udeležba podjetja Icap izpolnjuje merila, na katera je opozorjeno v sodni praksi iz točke 100 zgoraj, saj je zgolj ob njihovi izpolnitvi mogoče utemeljiti uveljavljanje njegove odgovornosti, ki bi izhajala iz kršitev, ki so jih storile zadevne banke.
- 107 V zvezi s tem je treba poudariti, da tožeče stranke izpodbijajo izpolnjenost teh meril v okviru treh očitkov, ki se nanašajo na to, da Komisija ni dokazala, prvič, da je podjetje Icap vedelo za obstoj tajnega dogovora med zadevnimi bankami v okviru nekaterih od šestih zadevnih kršitev (prvi očitek), drugič, obstoja volje podjetja Icap za prispevanje k skupnemu cilju zadevnih bank (drugi očitek), in tretjič, da naj bi podjetje Icap prispevalo k uresničevanju skupnih ciljev zadevnih bank (tretji očitek). Splošno sodišče meni, da je treba najprej preučiti prvi očitek, nato tretji očitek in nazadnje drugi očitek.

1) Prvi očitek: nedokazanost tega, da je podjetje Icap vedelo za obstoj tajnega dogovora med zadevnimi bankami v okviru nekaterih od šestih zadevnih kršitev

- 108 Tožeče stranke v okviru prvega očitka menijo, da Komisija ni pravno zadostno dokazala, da je podjetje Icap vedelo za tajni dogovor med zadevnimi bankami v okviru kršitev UBS/RBS iz leta 2007, UBS/RBS iz leta 2008, Citi/DB in Citi/UBS, temveč morebiti le enostranske poskuse borznega posrednika, da bi manipuliral obrestne mere JPY LIBOR.
- 109 Ta očitek se zato nanaša le na štiri od šestih zadevnih kršitev.
- 110 Tožeče stranke trdijo, da je mogoče s kratkimi sporočili, ki jih je Komisija uporabila kot dokaz, dokazati le, da je bil eden od borznih posrednikov ene od zadevnih bank seznanjen s prihodnjimi ponudbami druge banke. V okviru, za katerega je značilen zlasti obstoj dopustnih stikov med navedenimi bankami, naj ne bi bilo mogoče sklepati, da je bilo podjetje Icap seznanjeno s skupno voljo teh bank za usklajevanje svojih ponudb, podanih odboru JPY LIBOR. To naj bi veljalo za kršitve UBS/RBS iz leta 2007, UBS/RBS iz leta 2008, Citi/DB in Citi/UBS.
- 111 Tožeče stranke trdijo, da je mogoče s strukturo trga obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jeni, ki zajema stalna pogajanja med zadevnimi bankami, pojasniti to, da je neka banka seznanjena z usmeritvijo ponudb druge banke, ne da bi bila ta seznanjenost posledica izmenjave informacij. Iz tega sklepajo, da je podjetje Icap lahko ocenilo, da sklicevanja na prihodnja stališča druge

banke, vsebovana v dopisih borznega posrednika, niso bila posledica protizakonitega omejevalnega sporazuma. Komisiji očitajo, da te možne razlage dokazov ni upoštevala tako pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007 kot tudi pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008. V zvezi s sklicevanjem Komisije na to, da je skupina družb UBS v svoji vlogi za poravnavo priznala, da je bilo podjetje Icap v vlogi pomočnika, trdijo zlasti, da je v sklepu o poravnavi izrecno poudarjeno, da z dejstvi, ki jih sprejmejo stranke, ni mogoče utemeljiti katere koli odgovornosti v zvezi s podjetjem Icap. V zvezi s kršitvama Citi/DB in Citi/UBS ponavljajo, da predloženi elementi ne dokazujejo obstoja tajnega dogovora med zadevnimi bankami v zatrjevanem obdobju kršitve.

- 112 Komisija trdi, da je v točkah od 214 do 221 obrazložitve izpodbijanega sklepa pravno zadostno dokazano, da se je podjetje Icap zavedalo oziroma da bi se moralo zavedati, da s svojimi ravnanji prispeva h kršitvam, s katerimi se omejuje konkurenca. Za vsako od šestih zadevnih kršitev naj bi skupina družb UBS in nato skupina družb Citi podjetje Icap obvestila o identiteti druge banke iz odbora JPY LIBOR, s katero je imela protikonkurenčne stike. To naj bi veljalo tako za kršitev UBS/RBS iz leta 2007 kot tudi za kršitev UBS/RBS iz leta 2008. Komisija v zvezi s tema kršitvama navaja, da dokaz o tem, da je bilo podjetje Icap seznanjeno s tajnim dogovorom med zadevnimi bankami, temelji tudi na tem, da je skupina družb UBS v vlogi za poravnavo priznala, da je bilo podjetje Icap v vlogi pomočnika, kar je vsebovano v točkah 115 in 126 obrazložitve izpodbijanega sklepa in česar tožeče stranke ne prerekajo. Da bi poudarilo, da protikonkurenčnosti tega tajnega dogovora ni bilo mogoče prezreti, se sklicuje tudi na to, da je podjetje Icap poznalo trg obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jeni, in na njegovo vlogo glavnega posrednika na tem trgu. V zvezi s kršitvama Citi/DB in Citi/UBS opozarja, da tožeče stranke ne prerekajo, da je bilo podjetje Icap seznanjeno s tajnim dogovorom med zadevnimi bankami, temveč zgolj časovni obseg te seznanjenosti. V zvezi s tem opozarja, da se kot začetek kršitve šteje začetek tajnega dogovora in ne začetek njegovega izvajanja.
- 113 V zvezi s tem je treba poudariti, da mora v skladu s sodno prakso, navedeno zgoraj v točki 100, Komisija dokazati, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z dejanskimi ravnanji, ki jih je nameravala izvesti ali izvajala vsaka od zadevnih bank, ali da je lahko ta ravnanja razumno predvidelo.
- 114 Poleg tega je treba poudariti, da je na področju konkurenčnega prava v primeru spora glede obstoja kršitve Komisija tista, ki mora predložiti dokaz o kršitvah, ki jih ugotovi, in navesti, s katerimi dokazi je mogoče pravno zadostno dokazati obstoj dejstev, ki pomenijo kršitev (glej sodbo z dne 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, točka 71 in navedena sodna praksa).
- 115 Za ugotovitev obstoja kršitve člena 101(1) PDEU, mora Komisija predložiti resne, natančne in dosledne dokaze. Vendar ni nujno, da vsak dokaz, ki ga predloži, izpolnjuje ta merila glede vsakega elementa kršitve. Zadostuje, da to zahtevo izpolnjuje sklenjen krog indicev, na katere se sklicuje ta institucija, presojan v celoti (glej sodbo z dne 1. julija 2010, Knauf Gips/Komisija, C-407/08 P, EU:C:2010:389, točka 47 in navedena sodna praksa).
- 116 Poleg tega se, če je sodišče v dvomih, ta dvom razlaga v korist podjetja, naslovnika odločbe o ugotovitvi kršitve. Domneva nedolžnosti je namreč splošno načelo prava Unije, ki je zdaj določeno v členu 48(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (glej sodbo z dne 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, točka 72 navedena sodna praksa).
- 117 Iz sodne prakse Sodišča izhaja tudi, da načelo domneve nedolžnosti velja za postopke v zvezi s kršitvami pravil o konkurenci, ki se uporabljajo za družbe, v katerih se lahko naložijo globe ali periodične denarne kazni (glej sodbo z dne 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, točka 73 in navedena sodna praksa).

- 118 Poleg tega je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso za oceno dokazne vrednosti dokumenta preveriti verjetnost podatkov, ki jih vsebuje, in zlasti upoštevati izvor dokumenta, okoliščine njegove izdelave in njegovega naslovnika ter se vprašati, ali se glede na njegovo vsebino zdi razumen in zanesljiv (glej sodbo z dne 14. aprila 2011, Visa Europe in Visa International Service/Komisija, T-461/07, EU:T:2011:181, točka 182 in navedena sodna praksa).
- 119 Ob upoštevanju teh preudarkov je treba preveriti, ali je Komisija za vsako od štirih zadevnih kršitev pravno zadostno dokazala, da je bilo podjetje Icap seznanjeno s tem oziroma da bi lahko razumno predvidelo, da prošnje, ki jih je nanj naslovila skupina družb UBS in nato skupina družb Citi, niso bile podane izključno v interesu tistega, s katerim se pogaja, temveč posledica tajnega dogovora med zadevnimi bankami.
- 120 V zvezi s tem je treba poudariti – čeprav iz sodne prakse, navedene v točki 100 zgoraj, izhaja, da je Komisija lahko zakonito dokazala, bodisi da je podjetje Icap vedelo za udeležbo druge zadevne banke pri vsaki od štirih zadevnih kršitev bodisi da bi podjetje Icap lahko tako udeležbo razumno predvidelo – da je treba to drugo možnost preučiti ob upoštevanju okoliščin, v katerih je prišlo do izmenjav med skupino družb UBS in nato skupino družb Citi ter podjetjem Icap.
- 121 Kot to namreč v bistvu poudarjajo tožeče stranke, prošnje, ki jih je skupina družb UBS in nato skupina družb Citi naslovila na podjetje Icap in katerih namen je bi manipulacija obrestnih mer JPY LIBOR, glede na njihove lastnosti ne zajemajo obstoja predhodnega usklajevanja z drugo banko. Take prošnje bi si to podjetje lahko legitimno razlagalo tako, da jih je skupina družb UBS in nato skupina družb Citi podala z namenom manipulacije navedenih obrestnih mer za doseganje zgolj lastnih interesov. Ugotoviti je treba, da ta okoliščina otežuje Komisiji, da dokaže, da naj bi podjetje Icap iz prošenj skupine družb UBS in nato skupine družb Citi sklepalo, da spadajo v okvir tajnega dogovora z drugo banko.
- i) Dokaz Komisije o tem, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z vlogo družbe RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007*
- 122 Materialni elementi, na katere se Komisija opira pri ugotovitvi obstoja kršitvenega ravnanja podjetja Icap, so v zvezi s kršitvijo UBS/RBS iz leta 2007 navedeni v točki 5.3.2 izpodbijanega sklepa.
- 123 Komisija se je na prvem mestu oprla na sklicevanje med komuniciranjem H., takrat borznim posrednikom skupine družb UBS, z R., članom osebja podjetja Icap, z dne 14. avgusta 2007 (v nadaljevanju: komuniciranje z dne 14. avgusta 2007) na to, da imata „družba RBS in skupina družb UBS [...] visoke cilje za šest mesecev“, za ugotovitev, da je od te razprave „[podjetje Icap] vedelo ali bi vsaj moralo vedeti, da [skupina družb UBS] usklajuje prihodnje ponudbe obrestnih mer JPY LIBOR z družbo RBS in da je s pomočjo, nudeno skupini družb UBS po tem komuniciranju, pomagalo ali bi lahko pomagalo pri protikonkurenčnih praksah med skupino družb UBS in družbo RBS“ (točka 106 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 124 Komisija je na drugem mestu kot dokaz za vlogo podjetja Icap pri manipulaciji obrestnih mer JPY LIBOR opozorila na razna komuniciranja med H. in R. oziroma R. in drugimi člani osebja podjetja Icap, do katerih je prišlo 15. avgusta 2007 in 1. novembra 2007 (točke od 107 do 114 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 125 Nazadnje se je Komisija na tretjem mestu sklicevala na to, da je skupina družb UBS v zahtevi za poravnavo priznala uporabo storitev podjetja Icap za vplivanje na prihodnje ponudbe obrestnih mer JPY LIBOR nekaterih bank članic odbora JPY LIBOR. Ugotovila je, da družba RBS ni bila seznanjena z vlogo podjetja Icap (točka 115 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 126 V izpodbijanem sklepu sta tako navedena le dva dokaza, s katerima bi morda bilo mogoče dokazati, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z udeležbo družbe RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007, to je na eni strani komuniciranje z dne 14. avgusta 2007 in na drugi izjave skupine družb UBS v njeni vlogi za poravnavo. Med strankami namreč ni sporno, da v izmenjavah, do katerih je med podjetjem Icap in skupino družb UBS prišlo po 14. avgustu 2017, ni bilo nobenega sklicevanja na družbo RBS.
- 127 Kar zadeva izjave skupine družb UBS v njeni zahtevi za poravnavo, iz preučitve tega dokumenta ne izhaja, da bi skupina družb UBS v njem priznala, da je podjetje Icap obvestila o udeležbi družbe RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007, saj skupina družb UBS poudarja le, da je uporabila storitve podjetja Icap.
- 128 Iz tega izhaja, da edini dokaz, s katerim bi bilo mogoče dokazati obstoj take seznanjenosti podjetja Icap z vlogo družbe RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007, temelji na odlomku iz komuniciranja z dne 14. avgusta 2017, v katerem je H. obvestil R., da imata „družba RBS in skupina družb UBS [...] visoke cilje za šest mesecev“. Komisija je v točki 106 obrazložitve izpodbijanega sklepa ta stavek razlagala tako, da pomeni, da je H., takrat borzni posrednik skupine družb UBS, obvestil R., člana osebja podjetja Icap, o svojih tekočih razpravah z družbo RBS o prihodnjih ponudbah obrestnih mer JPY LIBOR.
- 129 V okviru ukrepov procesnega vodstva je bilo strankam naloženo, naj podajo mnenje o razlagi tega stavka ob upoštevanju poteka komuniciranja: „[podjetje Icap:] dobro, to bo pomagalo:); [skupina družb UBS:] will mi dela uslugo; [podjetje Icap:] bi ti jo tudi [moral]“, ter pojasnijo, ali beseda „will“ označuje uslužbenca družbe RBS. S tem je bilo ugotovljeno, da se je navedeno komuniciranje nanašalo na W. H., borznega posrednika družbe RBS, čigar izmenjave s H. so bile upoštevane pri ugotovitvi obstoja kršitve UBS/RBS iz leta 2007.
- 130 Iz tega je treba sklepati, da je glede na to komuniciranje H., takrat borzni posrednik skupine družb UBS, na nedvoumen način obvestil R., člana osebja podjetja Icap, da se je dogovoril z W. H., borznim posrednikom družbe RBS, o zvišanju ponudb v zvezi z obrestnimi merami z rokom zapadlosti šest mesecev. Ker ta dokaz sestavlja komuniciranje, pri katerem je bil R. neposredno udeležen, in ob upoštevanju njegove vsebine, je treba v skladu s sodno prakso, navedeno zgoraj v točki 118, navedenemu dokazu priznati veliko dokazno moč.
- 131 V teh okoliščinah že zgolj komuniciranje z dne 14. avgusta 2017 omogoča, da se to, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z vlogo družbe RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007, šteje za dokazano.
- 132 Prvi očitek je treba zato v delu, v katerem se nanaša na kršitev UBS/RBS iz leta 2007, zavrnil.

ii) Dokaz Komisije o tem, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z vlogo podjetja RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008

- 133 Komisija se je v točki 5.3.3 izpodbijanega sklepa, naslovljeni „Pomoč podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008“, na prvem mestu sklicevala na komuniciranje z dne 28. avgusta 2008, med katerim naj bi H., takrat borzni posrednik skupine družb UBS, R., članu osebja podjetja Icap, razkril usmeritev ponudb družbe RBS, podanih odboru JPY LIBOR, namreč „na celi črti nizkih“ ponudb (v nadaljevanju: komuniciranje z dne 28. avgusta 2008) (točka 116 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 134 Komisija je na drugem mestu kot dokaz za vlogo podjetja Icap pri manipulaciji obrestnih mer JPY LIBOR opozorila na razna komuniciranja med H. in R. oziroma R. in drugimi člani osebja podjetja Icap, do katerih je prišlo 28. avgusta 2008 in 3. novembra 2008 (točke od 117 do 125 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Med temi dokazi je interna elektronska pošta podjetja Icap z dne 5. septembra 2008, v kateri je napisano, da imata skupina družb UBS in družba RBS poseben interes na nizki ravni trimesečne obrestne mere JPY LIBOR.

- 135 Komisija se je na tretjem mestu sklicevala na to, da je skupina družb UBS v zahtevi za poravnavo priznala uporabo storitev podjetja Icap za vplivanje na prihodnje ponudbe obrestnih mer, podanih odboru JPY LIBOR. Ugotovila je, da družba RBS ni bila seznanjena z vlogo podjetja Icap (točka 126 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 136 V izpodbijanem sklepu so tako navedeni trije dokazi, s katerimi bi morda bilo mogoče dokazati, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z vlogo podjetja RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008, to je najprej komuniciranje z dne 28. avgusta 2008, nato interna elektronska pošta družbe Icap z dne 5. septembra 2008 (glej točko 134 zgoraj) in nazadnje izjave skupine družb UBS v njegovi zahtevi za poravnavo.
- 137 Na prvem mestu je treba v zvezi z izjavami skupine družb UBS v njeni zahtevi za poravnavo ugotoviti, da tudi v zvezi s to kršitvijo iz preučitve tega dokumenta izhaja le, da je uporabila storitve podjetja Icap, pri čemer ne zatrjuje, da bi obvestilo podjetje Icap o udeležbi družbe RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008.
- 138 Na drugem mestu je Komisija v zvezi s komuniciranjem z dne 28. avgusta 2008 menila, da to, da bi R., član osebja podjetja Icap, zaradi navedbe H., takrat borznega posrednika skupine družb UBS, da naj bi bile ponudbe družbe RBS „na celi črti nizke“, moral sklepati, da obstajajo stiki med skupino družb UBS in družbo RBS, in da je bila ali bi lahko bila tudi pomoč, ki jo je zagotovil H. pri spreminjanju obrestnih mer JPY LIBOR, od takrat pomoč pri protikonkurenčnih praksah med skupino družb UBS in družbo RBS (točka 118 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 139 Ugotoviti je treba, da odlomek iz komuniciranja z dne 28. avgusta 2008, na katerega je opozorila Komisija, ni bil tako enopomenski, da bi lahko podjetje Icap sumilo le, da je skupina družb UBS prejela zaupne podatke, ki se nanašajo na višino prihodnjih ponudb družbe RBS, podanih odboru JPY LIBOR. Mogoče ga je razlagati tudi kot izraz analize ali mnenja H. o morebitnih prihodnjih stališčih enega od njegovih konkurentov.
- 140 Poleg tega preučitev odlomka iz komuniciranja z dne 28. avgusta 2008, na katerega je opozorila Komisija, ne omogoča, da bi se njegov pomen pojasnil v bolj splošnem okviru navedenega komuniciranja. Iz njega je sicer razviden skupni namen skupine družb UBS in podjetja Icap, da spremenita navaden potek določanja obrestnih mer JPY LIBOR, vendar v njem ni nobenega drugega elementa v zvezi z morebitno udeležbo družbe RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008.
- 141 Zgolj ta dokaz zato ne omogoča, da bi bilo dokazano, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z vlogo podjetja RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008. Preveriti pa je treba, ali lahko skupaj z drugimi elementi tvori sklenjen krog indecev v smislu sodne prakse, navedene zgoraj v točki 115.
- 142 Kar na tretjem mestu zadeva elektronsko pošto, izmenjano med članoma osebja podjetja Icap, je v njej navedeno, da „imata podjetji UBS in RBS poseben interes za to, da je trimesečna obrestna mera [JPY LIBOR] nizka“ (točka 121 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Ugotoviti je treba, da razlaga, ki jo podpira Komisija, namreč, da naj bi bila ta elektronska pošta izraz seznanjenosti podjetja Icap z obstojem kršitve, ki sta jo storili družba RBS in skupina družb UBS, ni edina možna. Ker je namreč podjetje Icap nenehno v stiku z zadevnimi bankami, ni mogoče izključiti, da si oblikuje lastno mnenje o interesih vsake od bank, ki je dejavna na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jenih. Verjetnost te alternativne razlage je lahko večja glede na to, da je navedba, ki jo je uporabila Komisija, okrnjena, na kar so opozorile tožeče stranke, saj natančno besedilo te elektronske pošte, namreč „menim da imata [skupina družb UBS] in [družba RBS] očiten interes za to, da so [obrestne mere] nizke“, spada bolj v okvir izraza osebne mnenja.
- 143 Ugotoviti je treba, da ta elementa ni mogoče šteti za resna, natančna in dosledna dokaza v smislu sodne prakse, navedene zgoraj v točki 115. Nasprotno, dvoumnost njunih besedil nujno pomeni dvom o seznanjenosti podjetja Icap z vlogo podjetja RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008, ki jo je treba ob uporabi sodne prakse, navedene zgoraj v točki 116, razlagati v korist tega podjetja.

144 Poleg tega iz razlogov, navedenih zgoraj v točki 121, ni mogoče ugotoviti, da bi moralo podjetje Icap sumiti, da so prošnje skupine družb UBS del izvajanja tajnega dogovora z drugo banko, ker bi lahko H. take prošnje vsekakor podal v uresničevanju zgolj interesov skupine družb UBS.

145 Glede na navedeno je treba sprejeti prvi očitek v zvezi s kršitvijo UBS/RBS iz leta 2008 in razglasiti ničnost člena 1(b) izpodbijanega sklepa v delu, v katerem je ugotovljena udeležba podjetja Icap pri tej kršitvi.

iii) Dokaz o seznanjenosti podjetja Icap z vlogo družbe DB in skupine družb UBS pri kršitvah Citi/DB in Citi/UBS

146 Komisija se v točki 5.3.6 izpodbijanega sklepa, naslovljeni „Pomoč podjetja Icap pri kršitvi Citi/DB“, opira na sklicevanje na komuniciranje med H., takrat borznim posrednikom skupine družb Citi, in R., članom osebja podjetja Icap, ki je potekal 7. aprila 2010 v zvezi s prihodnjim usklajenim znižanjem obrestnih mer, ki jih bodo družbe Citi, UBS in DB predložile odboru JPY LIBOR po juniju 2010 (v nadaljevanju: komuniciranje z dne 7. aprila 2010). Opozorila je tudi na dve prošnji, ki jih je H. podal R 18. maja 2010, pri čemer se je ena nanašala na nizke letne obrestne mere, druga pa splošno na nizke obrestne mere JPY LIBOR do konca junija, ter na prošnjo z dne 23. maja 2010, ki se je nanašala na nizke ravni obrestne mere JPY LIBOR z letnim rokom dospelosti in visoke ravni za to obrestno mero s triletnim rokom dospelosti (točka 155 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

147 Poleg tega se je Komisija oprla tudi na komuniciranje med R. in G., članoma osebja podjetja Icap, z dne 1. junija 2010, z namenom prilagoditve tabele iz točke 15 zgoraj (točka 157 obrazložitve izpodbijanega sklepa) in na komuniciranje z dne 2. junija 2010, med katerim je R. obvestil H., takrat borznega posrednika skupine družb Citi, da je G. opravil zelene prilagoditve (točka 156 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

148 Nazadnje je v izpodbijanem sklepu navedeno komuniciranje z dne 7. junija 2010, med katerim je H., takrat borzni posrednik skupine družb Citi, prosil R., člana osebja podjetja Icap, za nizke obrestne mere za navedeni mesec (točka 158 obrazložitve izpodbijanega sklepa) (v nadaljevanju: komuniciranje z dne 7. junija 2010). Poudariti je treba, da med tem komuniciranjem podjetje Icap jasno namiguje na obstoj tajnega dogovora med družbami Citi, DB in UBS.

149 Komisija se je v točki 5.3.7 izpodbijanega sklepa, naslovljeni „Pomoč podjetja Icap pri kršitvi Citi/UBS“, oprla izključno na elemente iz točk 146 in 147 zgoraj (točke od 161 do 163 obrazložitve izpodbijanega sklepa), pri čemer komuniciranje z dne 7. junija 2010 ni bilo navedeno kot dokaz za to kršitev.

150 Na prvem mestu je treba poudariti, da osrednji element, na katerem temelji dokaz o seznanjenosti podjetja Icap z vlogo družbe DB in skupine družb UBS pri kršitvah Citi/DB in Citi/UBS, izhaja iz vsebine komuniciranja z dne 7. aprila 2010.

151 Prvič, ugotoviti je treba, da je v okviru tega komuniciranja H., takrat borzni posrednik skupine družb Citi, nedvoumno pojasnil R., članu osebja podjetja Icap, da se je dogovoril z borznima posrednikoma družb DB in RBS tako, da naj bi se doseglo znižanje obrestnih mer, ki jih bodo družbe Citi, UBS in DB predložile odboru JPY LIBOR po juniju 2010.

152 Drugič, poudariti je treba, da tožeče stranke ne izpodbijajo protikonkurenčnega obsega komuniciranja z dne 7. aprila 2010, temveč njegovo dokazno moč v zvezi s kršitvama Citi/UBS in Citi/DB, glede na to, da je Komisija ugotovila, da sta se ti kršitvi končali 2. junija 2010 in 7. junija 2010, torej pred znižanjem obrestnih mer, zelenim v komuniciranju z dne 7. aprila 2010, ki se je nanašalo na obdobje po juniju 2010.

- 153 Komuniciranje z dne 7. aprila 2010, kot to v bistvu poudarja Komisija, sicer zadostuje za dokaz seznanjenosti podjetja Icap z usklajevanjem z namenom spremembe obrestne mere JPY LIBOR in zato z obstojem kršitvenega ravnanja družb Citi, DB in UBS, vendar se navedeno ravnanje nanaša na obdobje kršitve, ki se razlikuje od obdobja kršitve, ki ga je ugotovila Komisija za kršitvi Citi/DB in Citi/UBS, pri katerih naj bi podjetje Icap pomagalo.
- 154 V skladu s sodno prakso pa je trajanje kršitve njen sestavni, in kot tak neločljivo povezan z vsako ugotovitvijo kršitve (sodba z dne 16. novembra 2006, Peróxidos Orgánicos/Komisija, T-120/04, EU:T:2006:350, točka 21).
- 155 Iz tega je zato treba sklepati, da se je komuniciranje z dne 7. aprila 2010 nanašalo na kršitev, ločeno od kršitev Citi/DB in Citi/UBS, glede katerih se podjetju Icap očita, da je pri njiju pomagala, in da zgolj z njim ni mogoče dokazati njegove seznanjenosti s tema kršitvama.
- 156 Na drugem mestu je treba v zvezi s preostalimi dokazi, na katere je bilo opozorjeno v izpodbijanem sklepu, razlikovati med kršitvijo Citi/DB in kršitvijo Citi/UBS.
- 157 V zvezi s kršitvijo Citi/DB v delu, v katerem Komisija kot dokaz navaja komuniciranje z dne 7. junija 2010, v katerem se podjetje Icap sklicuje na usklajeni poseg družb Citi, UBS in DB, je nujno razvidno, da je seznanjenost podjetja Icap z obstojem tajnega dogovora med skupino družb Citi in družbo DB pravno zadostno dokazana.
- 158 V zvezi s kršitvijo Citi/UBS je treba poudariti, da je Komisija kot končni datum določila 2. junij 2010 in da zato kot dokaz ne navaja komuniciranja z dne 7. junija 2010.
- 159 V zvezi s kršitvijo Citi/UBS iz tega izhaja, da Komisija ni predložila nobenega dokaza o seznanjenosti podjetja Icap s tajnim dogovorom med skupinama družb Citi in UBS.
- 160 Vendar pa je treba preveriti, ali bi morale podjetje Icap, ki je bilo s komuniciranjem z dne 7. aprila 2010 obveščeno o prihodnjih usklajenih ravnanjih družb Citi, UBS in DB, v smislu sodne prakse, navedene zgoraj v točki 100, „razumno predvideti“, da nekatere od prošelj, ki jih je skupina družb Citi nanj naslovila po 18. maju 2010, spadajo v okvir izvajanja tajnega dogovora med zadevnimi bankami.
- 161 V zvezi s tem je treba poudariti, da se glede na besedilo komuniciranja z dne 7. aprila 2010 kot celote zdi, da je cilj družb Citi, UBS in DB, kot je bil sporočen podjetju Icap, znižanje nekaterih obrestnih mer JPY LIBOR do decembra, čemur naj bi sledilo zvišanje navedenih obrestnih mer vsaj za tiste s trimesečnim rokom zapadlosti.
- 162 Zato je treba preveriti, ali bi morale podjetje Icap zaradi nekaterih prošelj H., takrat borznega posrednika skupine družb Citi, podanih R., članu osebja podjetja Icap, v obdobju kršitve, šteti, da spadajo v okvir priprav tajnega dogovora med zadevnimi bankami, omenjenega med komuniciranjem z dne 7. aprila 2010.
- 163 Ugotoviti je treba, da je iz točk od 161 do 163 obrazložitve izpodbijanega sklepa razvidno, da so se razen sklicevanja na visoko obrestno mero s triletnim rokom zapadlosti prošnje, ki jih je H., takrat borzni posrednik skupine družb Citi, 18. maja 2010 in 23. maja 2010 naslovil na podjetje Icap, nanašale na ohranjanje nizkih obrestnih mer. Podjetje Icap je zato lahko razumno predvidelo, da so prošnje, ki so se nanašale na znižanje ali ustalitev obrestnih mer JPY LIBOR in ki so bile nanj naslovljene aprila in maja, spadale v okvir priprav na tajni dogovor med družbami Citi, DB in UBS, o katerem je bilo obveščeno 7. aprila 2010.
- 164 Prvi očitek je treba zato zavrniti v delu, v katerem se nanaša na kršitvi Citi/DB in Citi/UBS.

2) Tretji očitek: izpodbijanje prispevanja podjetja Icap k skupnim ciljem zadevnih bank

- 165 Tožeče stranke s tretjim očitkom trdijo, da se ravnanje, ki se očita podjetju Icap v okviru petih zadevnih kršitev, preveč razlikuje od ravnanja, ugotovljenega pri zadevnih bankah, da bi se sklepalo, da obstajajo skupni cilji v smislu sodne prakse, navedene zgoraj v točki 100. Ker je treba izpodbijani sklep v delu, v katerem je ugotovljena udeležba podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008, iz razlogov, navedenih v točkah od 133 do 145, razglasiti za ničen, je treba ta očitek preučiti le glede kršitev UBS/RBS iz leta 2007, UBS/DB, Citi/DB in Citi/UBS.
- 166 Tožeče stranke v bistvu menijo, da je treba pri vsaki od štirih kršitev iz točke 165 zgoraj razlikovati med ravnanjem dveh zadevnih bank pri vsaki od kršitev, ki se nanaša na manipulacijo lastnih ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, na eni strani in ravnanjem podjetja Icap, ki se nanaša na poskus manipulacije ponudb drugih bank, podanih navedenemu odboru, na drugi. Poleg tega opozarjajo, da pri vsaki od teh kršitev ena od obeh zadevnih bank ni bila seznanjena z vlogo podjetja Icap.
- 167 Tožeče stranke trdijo, da je Komisija napačno menila, da sta bili ravnanji, navedeni zgoraj v točki 166, del iste kršitve. Tako naj bi bila sklicevanja na skupni cilj omejevanja ali izkrivljanja konkurence na obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jeni oziroma spremembe obrestnih mer JPY LIBOR nejasna, napačna in neutemeljena. Tožeče stranke dodajajo, da to, da razen H. pri teh dveh ravnanjih niso sodelovali isti udeleženci, pomeni objektivni razlog za ugotovitev, da gre za ločena dogodka. Poleg tega menijo, da so metode, ki so bile uporabljene pri vsakem od teh dveh ravnanj, skrajno različne, kar naj bi preprečevalo možnost, da so del iste kršitve.
- 168 Tožeče stranke prav tako trdijo, da se je Komisija na sestanku, do katerega je prišlo med upravnim postopkom, zavezala, da se v izpodbijanem sklepu ne bo oprla na očitek, da je podjetje Icap povečalo učinke zadevnih kršitev. V repliki očitajo Komisiji, da ni sestavila zapisnika tega sestanka, in predlagajo, naj Komisija Splošnemu sodišču predloži zapiske, ki jih je naredila v zvezi s tem sestankom, pri čemer v bistvu menijo, da nespoštovanje take zaveze pomeni kršitev načela legitimnega pričakovanja.
- 169 Komisija predlaga, naj se ta očitek zavrne.
- 170 Na prvem mestu je treba poudariti, da je Komisija podjetju Icap glede štirih kršitev iz točke 165 zgoraj očitala, da je zlasti s spremembo tabele iz točke 15 zgoraj vplivalo na višino ponudb obrestne mere nekaterih bank članic odbora JPY LIBOR (glej točke od 15 do 17 zgoraj) in da tožeče stranke ne prerekajo obstoja tega ravnanja.
- 171 Na drugem mestu je očitno, da obstaja dopolnjevalna povezava med ravnanjem, ki se očita podjetju Icap, in ravnanjem, ki se očita zadevnim bankam, saj se obrestne mere JPY LIBOR izračunajo glede na ponudbe bank članic odbora JPY LIBOR. Za spremembo teh obrestnih mer bi zato obstajala veliko manjša verjetnost uspeha, če bi štiri kršitve iz točke 165 temeljile zgolj na uskladitvi ponudb dveh zadevnih bank, na kateri se nanaša vsaka od kršitev. Iz tega izhaja, da je imelo podjetje Icap osrednjo vlogo pri izvedbi teh kršitev s tem, da je na nekatere ponudbe, podane navedenemu odboru, vplivala tako, kot so želele zadevne banke.
- 172 Komisija je zato pravilno ugotovila, da je ravnanje, ki se očita podjetju Icap, prispevalo k skupnim ciljem zadevnih bank pri vsaki od štirih kršitev iz točke 165 zgoraj.
- 173 Trditve tožečih strank v zvezi z njihovim legitimnim pričakovanjem, da se Komisija v izpodbijanem sklepu ne bo sklicevala na to, da je podjetje Icap povečalo učinke manipulacij obrestnih mer JPY LIBOR, te ugotovitve ne omajajo.
- 174 Te trditve se opirajo na obstoj zagotovila, ki naj bi ga dali uradniki Komisije zastopnikom podjetja Icap na sestanku po obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.

175 Ne da bi bilo treba preučiti, ali lahko iz zagotovil, ki jih da Komisija v neformalnem okviru sestanka, nastane legitimno pričakovanje tožečih strank, pa zadostuje navesti, da te trditve temeljijo na napačni predpostavki glede dejanskega stanja. Iz priloge C.1, ki so jo predložile tožeče stranke in ki jo tvorijo zapiski, ki so jih ročno sestavili njihovi zastopniki na tem sestanku, je razvidno, da je Komisija taka zagotovila dala le v zvezi z izračunom globe in ne v okviru priznanja obstoja kršitve. Vsak od treh sklopov zapiskov namreč dokazuje, da je bilo to vprašanje obravnavano med razpravo o znesku globe in v odziv na besedilo točke 248 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki se nanaša na navedeni izračun.

176 Tretji očitke je treba zato zavrniti, ne da bi bilo treba izvesti ukrep procesnega vodstva, ki ga predlagajo tožeče stranke.

3) Drugi očitke: izpodbijanje tega, da naj bi podjetje Icap imelo namen prispevati k uresničevanju skupnih ciljev zadevnih bank

177 Tožeče stranke z drugim očitkom trdijo, da Komisija ni dokazala obstoja volje podjetja Icap, da prispeva k uresničevanju skupnih ciljev zadevnih bank v okviru petih kršitev. Iz enakih razlogov, kot so navedeni zgoraj v točki 165, zadostuje preučitev tega očitka glede kršitev UBS/RBS iz leta 2007, UBS/DB, Citi/DB in Citi/UBS.

178 Iz dokazov naj bi bila razvidna le volja podjetja Icap, da ugotovi željo borznega posrednika, ki je bil edina stranka enega od njegovih posrednikov. Tožeče stranke trdijo, da želi Komisija s svojo obrazložitvijo ovreči merilo namena iz upoštevne sodne prakse.

179 Komisija predlaga, naj se ta očitke zavrne.

180 Ker je Komisija za štiri preostale kršitve na eni strani pravilno ugotovila, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z obstojem tajnega dogovora med zadevnimi bankami in ker je bilo na drugi ugotovljeno, da je obstajalo zelo veliko dopolnjevanje med ravnanjem zadevnih bank in ravnanjem podjetja Icap, je treba iz tega nujno sklepati, da je to podjetje imelo namen prispevati k uresničevanju skupnih ciljev navedenih bank.

181 Ugotoviti je treba namreč, da trditve tožečih strank temeljijo na pomešanju nagibov podjetja Icap, ki so lahko dejansko izhajali iz želje ustreči prošnjam borznega posrednika, z zavedanjem, da je bil cilj njegovega ravnanja pomagati pri manipulaciji obrestnih mer JPY LIBOR z vplivanjem na ponudbe, podane odboru JPY LIBOR, tako, kot so želele banke, na katere se nanaša kršitev.

182 Drugi očitke je treba zato zavrniti.

b) Tretji del: napačnost obrazložitve izpodbijanega sklepa v zvezi s tem, da je podjetje Icap uporabilo svoje stike za vplivanje na ponudbe nekaterih bank

183 Tožeče stranke s tem delom, ki se nanaša le na kršitve UBS/RBS iz leta 2007, Citi/UBS in Citi/DB izpodbijajo razlago Komisije glede nekaterih komuniciranj podjetja Icap s svojimi strankami. Komisija naj na eni strani ne bi pojasnila, zakaj naj bi bila komuniciranja, upoštevana kot dokazi, upoštevna glede zadevnih kršitev. Na drugi strani naj bi napačno razlagala pomen navedenih komuniciranj, ki naj ne bi razkrivale namena manipulirati ponudbe drugih bank, podanih odboru JPY LIBOR.

184 Komisija predlaga, naj se ta del tega tožbenega razloga zavrne.

- 185 Komisija je v okviru kršitve UBS/RBS iz leta 2007 v točki 79(a) obrazložitve izpodbijanega sklepa poudarila, da je podjetje Icap 24. oktobra 2007 uporabilo svoje stike, da bi poskusilo vplivati na ravnanje banke članice odbora. V okviru kršitev Citi/UBS in Citi/DB je v točki 83(a) obrazložitve navedenega sklepa poudarila enako ravnanje z dne 30. aprila 2010.
- 186 V obravnavanem primeru zadostuje na eni strani poudariti, da se Komisija v točkah 79(a) in 83(a) obrazložitve izpodbijanega sklepa ni omejila na to, da bi udeležbo podjetja Icap pri teh treh kršitvah ugotovila zgolj na podlagi uporabe njegovih stikov, temveč je to udeležbo utemeljila tudi s posredovanjem zavajajočih informacij bankam članicam odbora JPY LIBOR s tabelo iz točke 15 zgoraj, in na drugi strani, da tožeče stranke ne prerekajo tega vidika obrazložitve Komisije.
- 187 Ker je mogoče zgolj s posredovanjem zavajajočih informacij dokazati udeležbo podjetja Icap pri teh treh kršitvah, je treba tako ob uporabi sodne prakse, navedene zgoraj v točki 74, zavrni ta del tega tožbenega razloga kot brezpredmeten.

c) Prvi del: kršitev načela pravne varnosti

- 188 Tožeče stranke s tem delom trdijo, da je merilo „pomoči“, ki je bilo uporabljeno za podjetje Icap, preširoko, novo in da se z njim krši načelo pravne varnosti. Opredelitve kot „pomočnika“, ki je bila uporabljena za podjetje Icap, naj ne bi bilo mogoče razumno izvesti iz sodbe z dne 8. julija 2008, AC-Treuhand/Komisija (T-99/04, EU:T:2008:256), zaradi česar naj bi bila v nasprotju z načelom pravne varnosti in načelom zakonitosti v kazenskem pravu.
- 189 Tožeče stranke v zvezi s tem trdijo, da je pojem „pomoč“ nedaven in slabo razvit. Dodajajo, da se položaj podjetja Icap očitno razlikuje od vloge podjetja AC-Treuhand v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 8. julija 2008, AC-Treuhand/Komisija (T-99/04, EU:T:2008:256), in v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 6. februarja 2014, AC-Treuhand/Komisija (T-27/10, EU:T:2014:59). Medtem ko naj bi podjetje AC-Treuhand omogočilo tajni dogovor, naj bi se podjetju Icap očitalo, da je delovalo v korist tajnega dogovora oziroma da je k njemu prispevalo. Tožeče stranke v zvezi s tem opozarjajo, da bi v obravnavanem primeru tajni dogovor med zadevnimi bankami obstajal tudi ob neobstoju katerega koli posega podjetja Icap.
- 190 Vloga podjetja Icap naj ne bi bila toliko „pomoč“ pri horizontalnem sporazumu, temveč naj bi bila omejena na vertikalno omejitev prek borznega posrednika, ki naj sama po sebi ne bi niti omejevala niti izkrivljala konkurence. Tožeče stranke dodajajo, da pri petih od šestih zadevnih kršitev druga banka, ki je bila udeležena pri tajnem dogovoru, ni vedela za udeležbo podjetja Icap. Menijo, da se z uporabo tako širokega merila, kot je pojem „pomoč“, določajo posebej težke posledice za tretja podjetja tajnega dogovora.
- 191 Komisija predlaga, naj se ta del tega tožbenega razloga zavrne.
- 192 Ker je treba izpodbijani sklep v delu, v katerem je ugotovljena udeležba podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008, iz razlogov, navedenih v točkah od 133 do 145, razglasiti za ničen, je treba ta del tega tožbenega razloga preučiti le glede kršitev UBS/RBS iz leta 2007, UBS/DB, Citi/RBS, Citi/DB in Citi/UBS.
- 193 Opozoriti je treba, da načelo pravne varnosti zlasti zahteva, da so pravna pravila jasna, natančna in predvidljiva glede njihovega učinka, predvsem če lahko imajo neugodne posledice za posameznike in podjetja (glej sodbo z dne 17. decembra 2015, X-Steuerberatungsgesellschaft, C-342/14, EU:C:2015:827, točka 59 in navedena sodna praksa).

- 194 Na kazenskem področju je načelo pravne varnosti posebej izraženo v načelu zakonitosti v kazenskem pravu, zagotovljenem s členom 49(1) Listine o temeljnih pravicah (glej v tem smislu sodbo z dne 3. junija 2008, Intertanko in drugi, C-308/06, EU:C:2008:312, točka 70), ki zahteva, da zakon jasno opredeli kršitve in kazni zanje, ta pogoj pa je izpolnjen, če lahko naslovnik norme iz besedila zadevne določbe in po potrebi iz razlage te določbe, ki jo podajo sodišča, razbere, za katera dejanja in opustitve kazensko odgovarja (glej v tem smislu sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 195 Načela zakonitosti v kazenskem pravu zato ni mogoče razlagati tako, da prepoveduje postopno razjasnjevanje pravil glede kazenske odgovornosti s sodno razlago posameznih primerov, če je rezultat zlasti glede na razlago, ki je veljala ob nastanku kršitve, sprejeto v sodni praksi glede zadevne zakonske določbe, razumno predvidljiv (glej sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 41 in navedena sodna praksa).
- 196 Obseg pojma predvidljivosti je pretežno odvisen od vsebine besedila, ki ga zadeva, področja, ki ga pokriva, ter od števila in statusa njegovih naslovnikov. Predvidljivost zakona ne nasprotuje temu, da zadevna oseba poseže po pojasnjevalnih nasvetih, da bi v okoliščinah zadeve razumno ocenila posledice, ki lahko nastanejo zaradi nekega dejanja. To zlasti velja za strokovnjake, ki so navajeni, da morajo dokazovati visoko raven skrbnosti pri opravljanju svoje dejavnosti. Od njih je mogoče pričakovati tudi, da posebej skrbno ocenijo tveganja, ki jih prinaša njihova dejavnost (glej sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 42 in navedena sodna praksa).
- 197 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da bi morale podjetje Icap po potrebi, potem ko je pridobilo pojasnjevalne nasvete, pričakovati, da se lahko njegovo ravnanje zlasti ob upoštevanju široke razlage pojmov „sporazum“ in „usklajeno ravnanje“, ki izhaja iz sodne prakse Sodišča, razglasi za nezdružljivo s pravili prava Unije o konkurenci.
- 198 V zvezi s trditvami tožečih strank, s katerimi se želi vloga podjetja Icap pri zadevnih kršitvah, podceniti s primerjavo z vlogo podjetja AC-Treuhand pri omejevalnem sporazumu iz zadeve, v kateri je bila izdana sodba z dne 8. julija 2008, AC-Treuhand/Komisija (T-99/04, EU:T:2008:256), in sodba z dne 6. februarja 2014, AC-Treuhand/Komisija (T-27/10, EU:T:2014:59), je treba, nasprotno, poudariti pomembnost te udeležbe za nekatere od navedenih kršitev. Ker se obrestne mere JPY LIBOR izračunajo glede na ponudbe bank članic odbora, je namreč vpliv, ki ga je imelo podjetje Icap na svoje stranke, ki so članice navedenega odbora, s tabelo iz točke 15 zgoraj, omogočil, da so imele manipulacije navedenih obrestnih mer mnogo večji obseg, kot bi ga imele, če bi ostale omejene zgolj na ponudbe dveh bank, na katere se je nanašala vsaka od kršitev.
- 199 Prvi del tega tožbenega razloga je treba zato zavrnil.
- 200 Glede na navedeno je treba ta tožbeni razlog v delu, v katerem se nanaša na kršitev UBS/RBS iz leta 2008, sprejeti, v preostalem pa zavrnil.

3. Tretji tožbeni razlog: napačnost trajanja zadevnih kršitev

- 201 Tožeče stranke Komisiji očitajo, da ni predložila dokazov, ki bi utemeljevali odločitev glede trajanja zadevnih kršitev. Menijo, da Komisija na eni strani ni dokazala, da je bila udeležba podjetja Icap pri navedenih kršitvah enako dolga kot udeležba zadevnih bank, in na drugi strani, da se je ta udeležba brez prekinitve nadaljevala med datumi, za katere ta meni, da ima dokaze. Natančneje, Komisija naj bi morala dokazati neprekinjeno seznanjenost podjetja Icap s kršitvenim ravnanjem zadevnih bank v celotnem obdobju, ugotovljenem za vsako od kršitev.

- 202 To naj bi bilo še toliko nujnejše tako glede na to, da se izračun za določitev obrestnih mer opravlja dnevno, kot tudi glede na priznanje Komisije, da podjetje Icap ni bilo seznanjeno z vsemi ukrepi, ki so jih sprejele zadevne banke. Tožeče stranke poleg tega opozarjajo na raznolikost ali celo protislovnost vsebine enostranskih prošelj skupine družb UBS in nato skupine družb Citi, da bi poudarile, da je bilo razumno, da je podjetje Icap zanje menilo, da ne spadajo v okvir kršitvenega ravnanja zadevnih bank.
- 203 Komisija trdi, da so dokazi, ki jih je navedla v izpodbijanem sklepu, upoštevni tako glede obstoja zadevnih kršitev kot tudi glede njihovega trajanja. Iz njih naj bi bili razvidni redni stiki, do katerih je prišlo v med seboj prekinjenih obdobjih glede na potrebe zadevnih bank. Zato naj bi bilo umetno ločiti niz tesno povezanih dogodkov na posamezne primere, ki obsegajo nekaj dni, zgolj zato, ker se obrestne mere JPY LIBOR določajo dnevno. Komisija v zvezi s tem napotuje na obrazložitev v točki 234(c) obrazložitve izpodbijanega sklepa in opozarja, da je bila zavestna privolitve podjetja Icap v skupne cilje zadevnih kršitev dokazana.
- 204 Komisija poudarja tudi, da so vse zadevne banke za vsako od zadevnih kršitev priznale enako trajanje, kot je bilo ugotovljeno zoper podjetje Icap, in da je za vsako od kršitev ena od zadevnih bank potrdila vlogo podjetja Icap. Zato naj trditve v zvezi s tem, da je podjetje Icap lahko menilo, da se je vsaka od kršitev končala v kratkem začetnem obdobju, ne bi bile upoštevne.
- 205 V skladu z ustaljeno sodno prakso je kršitev člena 101(1) PDEU lahko ne le posledica ločenega dejanja, ampak tudi niza dejanj ali celo trajajočega ravnanja, čeprav bi lahko tudi eden ali več elementov tega niza dejanj ali trajajočega ravnanja sam po sebi in ločeno pomenil kršitev te določbe. Tako lahko Komisija, kadar se različna dejanja zaradi istega cilja izkrivljanja konkurence na skupnem trgu uvrščajo v „celovit načrt“, pripiše odgovornost za ta dejanja glede na sodelovanje pri kršitvi kot celoti (glej sodbo z dne 24. junija 2015, Fresh Del Monte Produce/Komisija in Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P in C-294/13 P, EU:C:2015:416, točka 156 in navedena sodna praksa).
- 206 Podjetje, ki je pri taki enotni in kompleksni kršitvi sodelovalo s svojimi ravnanji, ki spadajo pod pojma sporazum ali usklajeno ravnanje s protikonkurenčnim ciljem v smislu člena 101(1) PDEU in ki naj bi pripomogla k uresničitvi kršitve v celoti, je tako lahko odgovorno tudi za ravnanja drugih podjetij v okviru te kršitve v celotnem obdobju svojega sodelovanja pri navedeni kršitvi. Za tak primer gre, če se ugotovi, da je navedeno podjetje nameravalo s svojim ravnanjem prispevati k skupnim ciljem, za katere so si prizadevali vsi udeleženci, in da je vedelo za protipravna ravnanja, ki so jih drugi udeleženci predvideli ali izvajali pri izpolnjevanju istih ciljev, ali da je lahko ta ravnanja razumno predvidelo in je bilo pripravljeno sprejeti tveganje zanje (glej sodbo z dne 24. junija 2015, Fresh Del Monte Produce/Komisija in Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P in C-294/13 P, EU:C:2015:416, točka 157 in navedena sodna praksa).
- 207 Tako je lahko bilo podjetje neposredno udeleženo pri vseh protikonkurenčnih ravnanjih, ki sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, zato je v takem primeru Komisija upravičena temu podjetju naložiti odgovornost za vsa ta ravnanja in s tem za navedeno kršitev v celoti. Prav tako je lahko bilo podjetje neposredno udeleženo le pri delu protikonkurenčnih ravnanj, ki sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, pri tem pa je vedelo za vsa ostala protipravna ravnanja, ki so jih drugi udeleženci omejevalnega sporazuma predvideli ali izvajali pri izpolnjevanju istih ciljev, ali pa je lahko ta ravnanja razumno predvidelo in je bilo pripravljeno sprejeti tveganje zanje. V takem primeru je Komisija ravno tako upravičena temu podjetju pripisati odgovornost za vsa protikonkurenčna ravnanja, ki sestavljajo tako kršitev, in s tem odgovornost za to kršitev v celoti (glej sodbo z dne 24. junija 2015, Fresh Del Monte Produce/Komisija in Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P in C-294/13 P, EU:C:2015:416, točka 158 in navedena sodna praksa).
- 208 Nasprotno pa je Komisija, če je podjetje neposredno sodelovalo pri enem ali več protikonkurenčnih ravnanjih, ki sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, vendar ni dokazano, da je s svojim ravnanjem želelo prispevati k vsem skupnim ciljem, za katere so si prizadevali drugi udeleženci omejevalnega sporazuma, in da je vedelo za vsa protipravna ravnanja, ki so jih ti udeleženci predvideli ali izvajali pri

izpolnjevanju istih ciljev, ali da je lahko ta ravnanja razumno predvidelo in je bilo pripravljeno sprejeti tveganje zanje, upravičena temu podjetju pripisati odgovornost le za ravnanja, pri katerih je neposredno sodelovalo, in za ravnanja, ki so jih drugi udeleženci omejevalnega sporazuma predvideli ali izvajali pri izpolnjevanju istih ciljev, kot jim je sledilo to podjetje, ter za katera je dokazano, da je to podjetje zanje vedelo ali jih je lahko razumno predvidelo in je bilo pripravljeno zanje sprejeti tveganje (sodba z dne 24. junija 2015, Komisija/Verhuizingen Coppens, C-293/13 P, EU:C:2015:416, točka 159).

- 209 V obravnavanem primeru se je Komisija za določitev trajanja zadevnih kršitev oprla na opredelitev enotne in trajajoče kršitve, kot je razvidno iz točk od 210 do 217 obrazložitve izpodbijanega sklepa. V točki 234(c) obrazložitve navedenega sklepa je menila, da je iz predloženih dokazov razviden obstoj rednih stikov, do katerih je prišlo v med seboj ločenih obdobjih glede na potrebo različnih udeležencev, in iz tega sklepala, da bi bilo umetno, če bi se jih ločilo na posamezne primere, v obsegu nekaj dni, ker je frekvenca določanja obrestnih mer JPY LIBOR dnevna. V točki 234(d) obrazložitve tega sklepa je menila, da seznanjenost s stiki med skupino družb UBS in nato skupino družb Citi ter drugo zadevno banko pomeni, da je podjetje Icap lahko predvidelo, da lahko z vsemi navadnimi ravnanji v korist skupine družb UBS in nato skupine družb Citi prav tako podpira mehanizem, vzpostavljen med tema bankama in preostalimi bankami, na katere se nanašajo navedene kršitve.
- 210 Trditve tožečih strank je mogoče razdeliti na dva očitka. Na eni strani izpodbijajo upoštevnost nekaterih ravnanj podjetja Icap, na katera se je oprla Komisija, na drugi pa vključitev vmesnih obdobj, za katera ni bil predložen nikakršen dokaz za udeležbo podjetja Icap, v kršitvena obdobja.
- 211 Ker je treba izpodbijani sklep v delu, v katerem je ugotovljena udeležba podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008, iz razlogov, navedenih v točkah od 133 do 145, razglasiti za ničen, je treba ta tožbeni razlog preučiti le glede kršitev UBS/RBS iz leta 2007, UBS/DB, Citi/RBS, Citi/DB in Citi/UBS.
- 212 Pred presojo zakonitosti izpodbijanega sklepa glede vsake od kršitvenih obdobj, ki jih je ugotovila Komisija, je treba navesti dve ugotovitvi.
- 213 V zvezi s prvim očitkom je treba opozoriti na ugotovitev iz točke 105 zgoraj, ki se nanaša na to, da Komisija v izpodbijanem sklepu ni ugotovila obstoja ločenih kršitev, ki bi jih storili podjetje Icap in skupina družb UBS ter podjetje Icap in skupina družb Citi, katerih cilj bi bil, da bi se s tem, da bi podjetje Icap širilo napačne informacije, manipulirale višine zadevnih obrestnih mer JPY LIBOR v skladu z interesi skupine družb UBS in nato skupine družb Citi. Oprla se je to, da je podjetje Icap izvajalo kršitve, za katere sta se v vsakem od primerov dogovorili banki. Zato je bilo iz enakih razlogov, kot so navedeni zgoraj v točkah od 119 do 121, mogoče kot dokaz o njegovi udeležbi pri navedenih kršitvah upoštevati le dokaze, s katerimi je mogoče dokazati, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z oziroma da bi lahko razumno predvidelo, da so prošnje, ki jih je nanj naslovila skupina družb UBS in nato skupina družb Citi, zajete z uresničevanjem skupnih ciljev dveh bank, na katere se je nanašala vsaka od kršitev.
- 214 V zvezi z drugim očitkom je treba poudariti, da trditve tožečih strank v bistvu temeljijo na okoliščini, da se obrestne mere JPY LIBOR sprejemajo dnevno, in da bi bilo treba zato manipulacijo ponoviti vsak dan, da bi še naprej učinkovala.
- 215 Ugotoviti je treba, da tako razlogovanje pomeni izpodbijanje utemeljenosti trajajoče narave udeležbe Icap pri zadevnih kršitvah, ki jo je ugotovila Komisija.
- 216 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je lahko enotna kršitev glede na okoliščine trajajoča ali ponavljajoča se.
- 217 Čeprav se namreč pojem enotne kršitve nanaša na položaj, v katerem je več podjetij udeleženih pri kršitvi, sestavljeni iz trajajočega ravnanja z enim samim gospodarskim ciljem, to je izkriviti konkurenco, ali iz posameznih kršitev, ki so med seboj povezane z enakostjo cilja in subjektov, pa

načini, na katere je bila kršitev storjena, omogočajo, da se enotna kršitev opredeli bodisi kot trajajoča bodisi kot ponavljajoča se (glej v tem smislu sodbi z dne 17. maja 2013, Trelleborg Industrie in Trelleborg/Komisija, T-147/09 in T-148/09, EU:T:2013:259, točki 85 in 86, ter z dne 16. junija 2015, FSL in drugi/Komisija, T-655/11, EU:T:2015:383, točka 484).

- 218 Pri trajajoči kršitvi pojem celostnega načrta Komisiji omogoča, da domneva, da izvedba kršitve ni bila prekinjena, čeprav za določeno obdobje nima dokazov o udeležbi zadevnega podjetja pri tej kršitvi, če je to podjetje pri kršitvi sodelovalo pred tem obdobjem in po njem in če ni dokazov ali indicov, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je bila kršitev glede njega prekinjena. V tem primeru lahko globo naloži za celotno obdobje kršitve, vključno z obdobjem, za katero nima dokazov o udeležbi zadevnega podjetja (glej v tem smislu sodbi z dne 17. maja 2013, Trelleborg Industrie in Trelleborg/Komisija, T-147/09 in T-148/09, EU:T:2013:259, točka 87, in z dne 16. junija 2015, FSL in drugi/Komisija, T-655/11, EU:T:2015:383, točka 481).
- 219 Vendar pa načelo pravne varnosti zahteva, da mora Komisija, kadar ni dokazov, s katerimi bi bilo mogoče neposredno dokazati trajanje kršitve, predložiti vsaj dokaze glede dejstev, ki so si časovno dovolj blizu, da je mogoče razumno sprejeti, da je ta kršitev med dvema določenima datumoma trajala brez prekinitve (glej sodbo z dne 16. junija 2015, FSL in drugi/Komisija, T-655/11, EU:T:2015:383, točka 482 navedena sodna praksa).
- 220 Čeprav je obdobje, ki loči dve kršitveni ravnanji, upoštevno merilo pri ugotavljanju trajajoče narave kršitve, pa vprašanja, ali je to obdobje dovolj dolgo, da bi pomenilo prekinitve kršitve, ni mogoče preučevati abstraktno. Nasprotno, preučiti ga je treba v povezavi z delovanjem zadevnega omejevalnega sporazuma (glej sodbo z dne 16. junija 2015, FSL in drugi/Komisija, T-655/11, EU:T:2015:383, točka 483 in navedena sodna praksa).
- 221 Nazadnje, če se lahko šteje, da je bila udeležba podjetja pri kršitvi prekinjena in da je bilo podjetje pri kršitvi udeleženo pred to prekinitvijo in po njej, je to kršitev mogoče opredeliti kot ponavljajočo se, če tako kot pri trajajoči kršitvi obstaja enoten cilj, ki mu je podjetje sledilo pred prekinitvijo in po njej, kar je mogoče sklepati iz enakosti ciljev zadevnih ravnanj, zadevnih proizvodov, podjetij, ki so sodelovala pri tajnem dogovoru, glavnih načinov njegovega izvajanja, vpletenih fizičnih oseb, ki so delovale v imenu podjetij, in nazadnje geografskega področja uporabe navedenih ravnanj. Kršitev je v takem primeru enotna in ponavljajoča se, in čeprav lahko Komisija naloži globo za celotno obdobje kršitve, tega ne more storiti za obdobje, v katerem je bila kršitev prekinjena (sodbi z dne 17. maja 2013, Trelleborg Industrie in Trelleborg/Komisija, T-147/09 in T-148/09, EU:T:2013:259, točka 88, in z dne 16. junija 2015, FSL in drugi/Komisija, T-655/11, EU:T:2015:383, točka 484).
- 222 V obravnavanem primeru je treba v povezavi z delovanjem zadevnih kršitev, ki je upoštevno za ugotovitev, ali obdobje, ki loči dve kršitveni ravnanji, ob uporabi sodne prakse, navedene zgoraj v točki 220, pomeni obstoj prekinitve udeležbe podjetja, dejansko upoštevati, da se obrestne mere JPY LIBOR določajo dnevno. Iz tega nujno izhaja, da so učinki manipulacije navedenih obrestnih mer časovno omejeni in da jo je treba ponavljati, da se navedeni učinki nadaljujejo.
- 223 V zvezi s tem je treba opozoriti, da Komisija v okoliščinah, v katerih so za nadaljevanje sporazuma ali usklajenega ravnanja potrebni posebni aktivni ukrepi, brez dokazov o sprejetju navedenih ukrepov ne more domnevati, da se je omejevalni sporazum nadaljeval (glej v tem smislu sodbo z dne 15. marca 2000, Cimenteries CBR in drugi/Komisija, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, EU:T:2000:77, točki 2803 in 2804).
- 224 Iz tega izhaja, da je morala Komisija za dokaz o udeležbi podjetja Icap pri enotnih in trajajočih kršitvah in zato o njegovi odgovornosti za celotna kršitvena obdobja ugotoviti, da je podjetje Icap aktivne ukrepe sprejemalo, če že ne dnevno, potem vsaj v dovolj časovno omejenih razmikih. V nasprotnem

primeru bi morala Komisija ugotoviti obstoj enotnih in ponavljajočih se kršitev, v kršitvena obdobja, ki jih je ugotovila za podjetje Icap, pa ne bi smela vključiti vmesnih obdobj, za katere nima na voljo dokazov o njegovi udeležbi.

225 Očitka tožečih strank je treba preučiti skupaj za vsako od zadevnih kršitev.

a) Trajanje udeležbe podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007

226 V zvezi z obdobjem kršitve, ki je bilo za podjetje Icap ugotovljeno pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007, seznanjenost podjetja Icap s skupnimi cilji skupine družb UBS in družbe RBS, kot je bilo že pojasnjeno zgoraj v točkah od 128 do 131, temelji zgolj na komuniciranju z dne 14. avgusta 2007, navedenem v točki 106 obrazložitve izpodbijanega sklepa. Čeprav pa je to komuniciranje podjetju Icap omogočilo seznanjenost z obstojem kršitve skupine družb UBS in družbe RBS, so bile informacije v njem omejene z dveh vidikov. Na eni strani so se nanašale le na manipulacije v zvezi s šestmesečno obrestno mero JPY LIBOR. Na drugi strani so se nanašale zgolj na manipulacijo za višanje te obrestne mere.

227 Na prvem mestu je treba poudariti, da je v točki 107 obrazložitve izpodbijanega sklepa opozorjeno na prošnje H., takrat borznega posrednika skupine družb UBS, ki so bile podane R., članu osebja podjetja Icap, 15., 16. in 17. avgusta 2007 in s katerimi se je prizadevalo doseči visoke šestmesečne obrestne mere. Ugotoviti je treba, da so te prošnje v skladu z vsebino komuniciranja z dne 14. avgusta 2007 in da je do vseh prišlo v kratkem časovnem obdobju. Iz tega nujno izhaja, da se z njimi lahko dokaže udeležba podjetja Icap pri enotni in trajajoči kršitvi do tega datuma.

228 Na drugem mestu pa je treba poudariti, da se poznejši dokazi, ki jih je Komisija upoštevala proti podjetju Icap, nanašajo bodisi na roke zapadlosti obrestnih mer, ki niso tiste, na katere se je sklicevalo med komuniciranjem z dne 14. avgusta 2007, bodisi na manipulacije obrestnih mer, ki so v nasprotju z vsebino navedenega komuniciranja.

229 Tako se je prošnja H., takrat borznega posrednika skupine družb UBS, podana R., članu osebja podjetja Icap, z dne 20. avgusta 2007, navedena v točki 107 obrazložitve izpodbijanega sklepa, nanašala na visoko trimesečno obrestno mero JPY LIBOR, medtem ko je bilo podjetje Icap obveščeno le o sporazumu med skupino družb UBS in družbo RBS o povišanju šestmesečne obrestne mere. Poleg tega so predmet prošnje, ki jo je H. podal R. 22. avgusta 2007 in ki je navedena v točki 108 obrazložitve navedenega sklepa, nizke obrestne mere šestmesečnega JPY LIBOR, torej obratno od vsebine sporazuma med skupino družb UBS in družbo RBS, s kakršno je bilo seznanjeno podjetje Icap.

230 Podjetje Icap je tako lahko najpozneje od 22. avgusta 2007 razumno menilo, da je kršitev UBS/RBS prenehala. Ob neobstoju poznejše informacije, ki bi bila posredovana podjetju Icap v zvezi z nadaljevanjem ali ponovitvijo tajnega dogovora med skupino družb UBS in družbo RBS, podjetju Icap zato ni mogoče očitati, da je bilo pri tej kršitvi udeleženo po tem datumu.

231 Tretji tožbeni razlog je treba zato sprejeti v delu, v katerem je bila v izpodbijanem sklepu ugotovljena udeležba podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007 po 22. avgustu 2007.

b) Trajanje udeležbe podjetja Icap pri kršitvi Citi/RBS

232 V zvezi s obdobjem kršitve, ki je bilo za podjetje Icap ugotovljeno pri kršitvi Citi/RBS, je treba poudariti, da tožeče stranke ne izpodbijajo sodelovanja podjetja Icap pri navedeni kršitvi med datumi, za katere je Komisija predložila dokaze. S svojimi trditvami želijo izpodbijati le trajajočo naravo te udeležbe v celotnem ugotovljenem obdobju kršitve, to je od 3. marca 2010 do 22. junija 2010.

- 233 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je iz točke 5.3.5 izpodbijanega sklepa, ki se nanaša na „pomoč“ podjetja Icap pri kršitvi Citi/RBS, razvidno, da je Komisija predložila dokaze le za te datume: 3. in 4. marec 2010 (točke od 142 do 144 obrazložitve), 28. in 29. april 2010 (točki 146 in 147 obrazložitve), 4. maj 2010 (točka 149 obrazložitve), 12. maj 2010 (točka 148 obrazložitve), 13. maj 2010 (točka 149 obrazložitve), 25. maj 2010 (točka 150 obrazložitve), 15. junij 2010 (točka 151 obrazložitve) in 22. junij 2010 (točka 152 obrazložitve).
- 234 Ker so bila vsa ravnanja, ki se očitajo podjetju Icap, v tem, da se na prošnjo H., takrat borznega posrednika skupine družb Citi, od družbe RBS pridobijo informacije o višini njegovih prihodnjih ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, in včasih v vplivanju na te ponudbe, na prvem mestu iz tega nujno izhaja, da spadajo v okvir enotne kršitve.
- 235 Na drugem mestu je treba v zvezi z utemeljenostjo opredelitve kršitve kot trajajoče, ki je bila uporabljena za zadevno kršitev, poudariti, da je, od 28. aprila do 22. junija 2010, Komisija sicer dokazala poseganje podjetja Icap, ki je bilo redno in v sorazmerno pogostih intervalih, ni pa bil predložen noben dokaz v zvezi z obdobjem od 5. marca 2010 do 27. marca 2010, torej za več kot sedem tednov.
- 236 Poleg tega je z dokazi, ki se nanašajo na 3. in 4. marec 2010, sicer jasno dokazan poseg podjetja Icap na prošnjo H., takrat borznega posrednika skupine družb Citi, z namenom dosega znižanja ponudb družbe RBS, podanih odboru JPY LIBOR, vendar iz njih izhaja tudi, da je H. želel znižanje natančno trimesečne obrestne mere JPY LIBOR, da bi izboljšal svoje položaje 3. marca 2010. Iz tega ni mogoče sklepati na obstoj okvirnega sporazuma, s katerim bi družba RBS sprejela, da bo v daljšem obdobju spremenila svoje ponudbe tako, kot bi želel H.
- 237 Iz tega izhaja, da bi morala Komisija iz razlogov, navedenih zgoraj v točkah od 222 do 224, in ob upoštevanju zlasti vsakodnevnosti določanja obrestnih mer JPY LIBOR zaradi neobstoja dokazov o posegu podjetja Icap v tako dolgem obdobju ugotoviti, da je bila njegova udeležba prekinjena med 5. marcem 2010 in 27. aprilom 2010.
- 238 Tretji tožbeni razlog je treba zato sprejeti v delu, v katerem je bila v izpodbijanem sklepu ugotovljena udeležba tožečih strank pri kršitvi Citi/RBS med 5. marcem 2010 in 27. aprilom 2010.

c) Trajanje udeležbe podjetja Icap pri kršitvah Citi/DB in Citi/UBS

- 239 Tožeče stranke v zvezi z zakonitostjo obdobj kršitev, ugotovljenih za podjetje Icap pri kršitvah Citi/DB in Citi/UBS, izpodbijajo tako upoštevnost dokazov, uporabljenih proti podjetju Icap, kot tudi trajajočo naravo njegove udeležbe pri navedenih kršitvah.
- 240 Na prvem mestu je treba v zvezi z upoštevnostjo dokazov, ki jih je Komisija upoštevala v zvezi s kršitvijo Citi/UBS in kršitvijo Citi/DB, poudariti to, kar je navedeno v nadaljevanju.
- 241 Prvič, v zvezi s komuniciranjem z dne 7. aprila 2010, navedenim v točkah 154 in 160 obrazložitve izpodbijanega sklepa, je treba iz enakih razlogov, kot so navedeni zgoraj v točkah od 152 do 155, poudariti, da se je to komuniciranje nanašalo na kršitev, ki ni bila med tistimi, ki jih je ugotovila Komisija. Tako je treba iz tega – enako kot je bilo ugotovljeno, da zgolj z navedenim komuniciranjem ni bilo mogoče dokazati seznanjenosti podjetja Icap z zadevnimi kršitvami – sklepati, da to komuniciranje ne more biti dokaz za njegovo udeležbo pri kršitvi Citi/DB.

- 242 Drugič, v zvezi s prošnjama H., takrat borznega posrednika skupine družb Citi, podanima R., članu osebja podjetja Icap, z dne 18. maja 2010 in 23. maja 2010, na kateri se nanašata točki 155 in 161 obrazložitve izpodbijanega sklepa, je treba iz enakih razlogov, kot so bili pojasnjeni zgoraj v točki 163, ugotoviti, da je lahko podjetje Icap razumno predvidelo, da spadata v okvir izvajanja tajnega dogovora med družbami Citi, DB in RBS. Komisija ju je zato pravilno upoštevala.
- 243 Tretjič, enako velja za komuniciranje med R. in G., članoma osebja podjetja Icap, 1. junija 2010 z namenom prilagoditve tabele iz točke 15 zgoraj, na katero se nanašata točki 157 in 163 obrazložitve izpodbijanega sklepa, saj je to komuniciranje poznejše od prošenj, navedenih zgoraj v točki 242 in je lahko zato izraz njenega izvajanja. To potrjuje tudi komuniciranje z naslednjega dne, 2. junija 2010, med R. in H, takrat borznima posrednikoma skupine družb Citi, navedeno v točkah 156 in 162 obrazložitve izpodbijanega sklepa, med katerim R. obvesti H. o tem, da je G. opravil želene prilagoditve.
- 244 Nazadnje, četrtrič, Komisija je v zvezi s kršitvijo Citi/DB tudi pravilno upoštevala komuniciranje z dne 7. junija 2010, navedeno v točki 158 obrazložitve izpodbijanega sklepa, ker je iz razlogov, navedenih zgoraj v točki 157, z njegovo vsebino jasno dokazano, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z obstojem tajnega dogovora med skupino družb Citi in družbo DB.
- 245 Na drugem mestu je treba v zvezi s preučitvijo utemeljenosti tega, da je Komisija ugotovila trajajočo naravo udeležbe podjetja Icap pri kršitvi Citi/DB med 7. aprilom 2010 in 7. junijem 2010, ugotoviti, da izpodbijani sklep ne temelji na nobenem dokazu o kateri koli prošnji, ki bi bila podjetju Icap podana z namenom manipulacije ponudb, podanih odboru JPY LIBOR, pred 18. majem 2010. Nasprotno pa za obdobje po tem datumu iz točk od 242 do 244 zgoraj izhaja, da je Komisija predložila dokaz o rednih posegih podjetja Icap in o sorazmerno pogostih intervalih teh njegovih posegov do 7. junija 2010.
- 246 Iz tega izhaja, da je Komisija kot začetek udeležbe podjetja Icap pri kršitvi Citi/DB napačno določila 7. april 2010, saj lahko dokaže tako udeležbo šele od 18. maja 2010.
- 247 Tretji tožbeni razlog je treba zato sprejeti v delu, v katerem je bila v izpodbijanem sklepu ugotovljena udeležba tožečih strank pri kršitvi Citi/DB med 7. aprilom 2010 in 18. majem 2010.
- 248 Na tretjem mestu v zvezi s preučitvijo utemeljenosti tega, da je Komisija ugotovila trajajočo naravo udeležbe podjetja Icap pri kršitvi Citi/UBS med 28. aprilom 2010 in 2. junijem 2010, zadostuje opozoriti, da se Komisija opira na iste dokaze, kot so bili poudarjeni v okviru kršitve Citi/DB. Iz tega nujno izhaja, da je Komisija kot začetek udeležbe podjetja Icap pri navedeni kršitvi napačno določila 28. april 2010, saj se taka udeležba lahko dokaže šele od 18. maja 2010.
- 249 Tretji tožbeni razlog je treba zato sprejeti v delu, v katerem je bila v izpodbijanem sklepu ugotovljena udeležba podjetja Icap pri kršitvi Citi/UBS med 28. aprilom 2010 in 18. majem 2010.

d) Trajanje udeležbe podjetja Icap pri kršitvi UBS/DB

- 250 V zvezi z zakonitostjo izpodbijanega sklepa glede obdobja kršitve, ki je bilo za podjetje Icap ugotovljeno pri kršitvi UBS/DB, to je od 22. maja 2009 do 10. avgusta 2009, je treba na prvem mestu ugotoviti, da tožeče stranke ne izpodbijajo upoštevnosti dokazov, predloženih zoper podjetje Icap.
- 251 Na drugem mestu je iz točke 5.3.4 izpodbijanega sklepa, natančneje iz točk od 129 do 139 obrazložitve izpodbijanega sklepa, razvidno, da je Komisija predložila dokaz o rednih posegih podjetja Icap v zelo pogostih intervalih in v celotnem ugotovljenem obdobju kršitve. Komisija je zato pravilno ugotovila trajajočo udeležbo podjetja Icap pri kršitvi UBS/DB od 22. maja 2009 do 10. avgusta 2009.

252 Glede na navedeno je treba ta tožbeni razlog sprejeti in člen 1(a) izpodbijanega sklepa razglasiti za ničen v delu, v katerem je ugotovljena udeležba podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007 po 22. avgustu 2007, člen 1(d) navedenega sklepa v delu, v katerem je ugotovljena njegova udeležba pri kršitvi Citi/RBS med 5. marcem 2010 in 27. aprilom 2010, ter člen 1(e) in (f) tega sklepa v delu, v katerem je ugotovljena njegova udeležba pri kršitvah Citi/DB in Citi/UBS pred 18. majem 2010.

4. Četrty tožbeni razlog: kršitev načel domneve nedolžnosti in dobrega upravljanja

253 Tožeče stranke v okviru tega tožbenega razloga menijo, da je treba izpodbijati sklep razglasiti za ničen zaradi sklicevanj na ravnanje podjetja Icap, ki obstajajo od Sklepa iz leta 2013, in navajajo dva očitka, ki se nanašata na kršitev, prvič, načela domneve nedolžnosti, in drugič, načela dobrega upravljanja.

254 Komisija predlaga, naj se ta tožbeni razlog zavrne.

255 Ker je treba izpodbijati sklep v delu, v katerem je ugotovljena udeležba podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008, iz razlogov, navedenih v točkah od 133 do 145, razglasiti za ničen, je treba ta očitek preučiti le glede kršitev UBS/RBS iz leta 2007, UBS/DB, Citi/DB in Citi/UBS.

256 V zvezi z očitkom, da naj bi bil Sklep iz leta 2013 sprejet ob kršitvi načela domneve nedolžnosti, je treba opozoriti, da je navedeno načelo temeljno načelo prava Unije, ki je zdaj določeno v členu 48(1) Listine o temeljnih pravicah in ki se uporablja za postopke v zvezi s kršitvami pravil o konkurenci, ki veljajo za podjetja, v katerih se lahko naložijo globe ali periodične denarne kazni (glej sodbo z dne 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, EU:C:2012:738, točki 72 in 73 ter navedena sodna praksa).

257 Načelo domneve nedolžnosti pomeni, da vsaka obdolžena oseba velja za nedolžno, dokler ni v skladu z zakonom dokazana njena krivda. Tako nasprotuje kateri koli formalni ugotovitvi in celo vsakemu namigu na odgovornost osebe, obdolžene za določeno kršitev, v odločbi, s katero je končan postopek, ne da bi ta oseba lahko izkoristila vsa jamstva za izvajanje pravice do obrambe v okviru rednega postopka, katerega cilj je odločba o utemeljenosti ugovora (sodbe z dne 6. oktobra 2005, Sumitomo Chemical in Sumika Fine Chemicals/Komisija, T-22/02 in T-23/02, EU:T:2005:349, točka 106; z dne 12. oktobra 2007, Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse/Komisija, T-474/04, EU:T:2007:306, točka 76, in z dne 16. septembra 2013, Villeroy & Boch Austria/Komisija, T-373/10 in T-374/10, neobjavljena, EU:T:2013:455, točka 158).

258 Prvič, v obravnavanem primeru je treba poudariti, da je Komisija v delu Sklepa iz leta 2013, naslovljenem „Opis dejanskega stanja“, zlasti v točkah 43, 45, 46, 49, 50, 54, 56, 59, 60, 62 in 64 obrazložitve pojasnila, kako naj bi podjetje Icap „pomagalo“ pri zadevnih kršitvah, pripisanih bankam, ki so sodelovale v postopku poravnave.

259 Ugotoviti je treba, da je iz teh odlomkov, čeprav so v delu Sklepa iz leta 2013, ki se nanaša na navajanje dejstev in ki sam po sebi ne vsebuje pravne opredelitve glede na člen 101(1) PDEU, posebej jasno razvidno stališče Komisije glede udeležbe podjetja Icap pri kršitvenih ravnanjih, ugotovljenih v razmerju do zadevnih bank. V zvezi s tem je posebej iz besedila točke 45 obrazložitve navedenega sklepa razvidno stališče, ki ga je Komisija sprejela o tem vprašanju, saj je v njem navedla:

„[...] podjetje Icap je poskušalo vplivati na njeno ponudbo obrestne mere JPY LIBOR tako, da bi jo usmerilo, kot je želel borzni posrednik skupine družb UBS; [...] v nekaterih primerih s posredovanjem zavajajočih informacij nekaterim bankam članicam odbora s tabelami [...], predstavljenimi kot ‚predvidevanja‘ oziroma ‚obeti‘ glede višine, na kateri bodo določene obrestne mere JPY LIBOR[;] cilj teh zavajajočih informacij je bil vplivati na nekatere banke članice odbora, ki niso bile udeležene pri kršitvah, da bi podale obrestne mere JPY LIBOR, ki bi bile v skladu s priloženimi ‚predvidevanji‘ oziroma ‚obeti‘.“

- 260 Drugič, čeprav je v točki 51 obrazložitve Sklepa iz leta 2013 pojasnjeno, da se navedeni sklep ne nanaša na pravno opredelitev ravnanja podjetja Icap niti na njegovo odgovornost, je mogoče na stališče Komisije glede pravne opredelitve ravnanja podjetja Icap in glede uveljavljanja njegove odgovornosti za šest zadevnih kršitve enostavno sklepati iz besedila tega sklepa.
- 261 Komisija namreč na eni strani v točki 69 obrazložitve Sklepa iz leta 2013 povzema vsebino točke 130 sodbe z dne 8. julija 2008, AC-Treuhand/Komisija (T-99/04, EU:T:2008:256), na katero napotuje in v kateri je Splošno sodišče jasno opredelilo pogoje za uveljavljanje odgovornosti podjetja na podlagi tega, kar opredeli kot „pomoč“ pri kršitvi. Na drugi strani se v navedenem sklepu zlasti v točkah 4.1.2.1, 4.1.2.3, 4.1.2.4 in 4.1.3 sklicuje na „pomoč“ pri kršitvah, ki se nanašajo na podjetje Icap.
- 262 Tretjič, poudariti je treba, da je Sklep iz leta 2013 dokončna odločba, „s katero je končan postopek“, v smislu sodne prakse, navedene zgoraj v točki 257.
- 263 V zvezi s tem vzporednica, ki jo je navedla Komisija na obravnavi, med izrazom stališča o zakonitosti ravnanja podjetja Icap v Sklepu iz leta 2013 z izrazom mnenja, ki je lahko podan v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, ni upoštevana. V tem drugem položaju lahko namreč zadevno podjetje učinkovito uveljavi obrambo, preden Komisija sprejme dokončno odločbo. Ker so se tožeče stranke odločile, da ne bodo sodelovale v postopku poravnave, niso imele možnosti podati svoje stališče pred sprejetjem navedene odločbe. Poleg tega to, da imajo tožeče stranke možnost, da svojo pravico do obrambe uveljavljajo z vložitvijo tožbe zoper izpodbijani sklep, ne spremeni dejstva, da je Komisija v dokončni odločbi, sprejeti pred tem sklepom, že izrazila formalno ugotovitev o udeležbi podjetja Icap pri šestih kršitvah člena 101 PDEU.
- 264 Nazadnje, četrtič, te ugotovitve ni mogoče izpodbiti s trditvami Komisije, ki se v bistvu nanašajo na to, da je lahko sklicevanje na udeležbo tretjih nujno za presojo krivde tistih, ki sodelujejo v postopku poravnave. Komisija opozarja, da je prizadevanje za večjo hitrost in učinkovitost eden od ciljev postopka poravnave, in iz tega izvaja, da bi bilo v nasprotju z doseganjem teh ciljev, če bi se dopustilo stranki, ki ne želi skleniti poravnave, da odlašajo sprejetje odločbe o poravnavi v zvezi s preostalimi strankami.
- 265 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je načelo domneve nedolžnosti določeno v členu 48 Listine o temeljnih pravicah, ki ima v skladu s členom 6 PEU enako veljavnost kot Pogodbi, postopek poravnave pa izhaja iz uredbe, ki jo je sprejela Komisija na podlagi člena 33 Uredbe št. 1/2003, to je Uredbe št. 622/2008, ter za Komisijo in zadevna podjetja ni obvezen.
- 266 Zahteve v zvezi s spoštovanjem načela domneve nedolžnosti se zato ne morejo spremeniti zaradi preudarkov v zvezi z ohranitvijo ciljev hitrosti in učinkovitosti postopka poravnave, ne glede na to, kako pohvalni so. Nasprotno, Komisija mora svoj postopek poravnave uporabiti tako, da je v skladu z zahtevami iz člena 48 Listine o temeljnih pravicah.
- 267 Kot je sicer Splošno sodišče opozorilo v sodbi z dne 20. maja 2015, Timab Industries in CFPR/Komisija (T-456/10, EU:T:2015:296, točka 71), lahko Komisija, če poravnava ne zajema vseh udeležencev kršitve, na eni strani sprejme odločbo po poenostavljenem postopku, katere naslovniki so udeleženci kršitve, ki so se odločili poravnati, in ki odraža pripravljenost vsakega od njih, in na drugi strani odločbo po rednem postopku, katere naslovniki so udeleženci kršitve, ki so se odločili, da se ne bodo poravnali.
- 268 Vendar je treba ob izvedbi takega „mešanega“ postopka poravnave spoštovati domnevo nedolžnosti podjetja, ki se je odločilo, da se ne bo poravnalo. Zato mora Komisija v okoliščinah, v katerih meni, da se ne more izreči o odgovornosti podjetij, ki sodelujejo v poravnavi, ne da bi se izrekla tudi o tem, ali je bilo pri kršitvi udeleženo podjetje, ki se je odločilo, da se ne bo poravnalo, sprejeti potrebne ukrepe – med katerimi je morebitno istočasno sprejetje odločb, ki se nanašajo na vsa podjetja, na katera se

nanaša omejevalni sporazum, kot je to storila v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 20. maja 2015, Timab Industries in CFPR/Komisija (T-456/10, EU:T:2015:296) – s katerimi se omogoči ohranitev navedene domneve nedolžnosti.

- 269 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da je Komisija ob sprejetju Sklepa iz leta 2013 kršila domnevo nedolžnosti podjetja Icap. Ugotoviti je treba sicer, da ta kršitev domneve njegove nedolžnosti ob sprejetju Sklepa iz leta 2013 ob upoštevanju ločenosti in samostojnosti postopkov, v katerih sta bila sprejeta ta sklepa, ne more neposredno vplivati na zakonitost izpodbijanega sklepa.
- 270 Vendar pa je treba preveriti, ali taka ugotovitev Komisije glede udeležbe podjetja Icap pri zadevnih kršitvah pred sprejetjem izpodbijanega sklepa lahko pomeni, da Komisija pri sprejetju tega sklepa ni bila objektivno nepristranska in da je zato pri tem kršila načelo dobrega upravljanja iz člena 41 Listine o temeljnih pravicah, kot to trdijo tožeče stranke v okviru drugega očitka.
- 271 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora Komisija v okviru upravnega postopka na področju omejevalnih sporazumov spoštovati pravico do dobrega upravljanja, določeno v členu 41 Listine o temeljnih pravicah (glej v tem smislu sodbo z dne 11. julija 2013, Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, točka 154 in navedena sodna praksa).
- 272 V skladu s členom 41 Listine o temeljnih pravicah ima vsakdo med drugim pravico, da institucije Unije njegove zadeve obravnavajo nepristransko. Ta zahteva nepristranskosti zajema subjektivno nepristranskost v smislu, da nobeden od članov zadevne institucije, ki vodi postopek v zadevi, ne sme biti pristranski in ne sme imeti osebnih predsodkov, ter objektivno pristranskost v smislu, da mora institucija zagotoviti primerna jamstva, da se v zvezi s tem izključi vsak upravičen dvom (glej sodbo z dne 11. julija 2013, Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, točka 155 in navedena sodna praksa).
- 273 Predmet tega tožbenega razloga je zgolj pojem objektivne nepristranskosti. Tožeče stranke v bistvu trdijo, da obstajajo legitimni dvomi o objektivni nepristranskosti Komisije, ker se je ta morala izreči o utemeljenosti lastnih presoji.
- 274 Ugotoviti pa je treba, da zgolj tak očitek v okoliščinah tega primera ne more povzročiti razglasitve ničnosti izpodbijanega sklepa. Poudariti je treba namreč, da Komisija pri opredelitvi zadevnih kršitev ali pri preučitvi udeležbe podjetja Icap ni uporabila nobene diskrecijske pravice, pri čemer bi bilo mogoče pomanjkanje objektivne nepristranskosti, kot je to potrjeno s celovitim nadzorom, ki ga je Sodišče izvedlo v okviru prvega, drugega in tretjega tožbenega razloga.
- 275 V zvezi s tem je treba poudariti, da so se graje tožečih strank nanašale na utemeljenost opredelitve kršitev glede na cilj, ki jo je sprejela Komisija (prvi tožbeni razlog) in ugotovitev udeležbe podjetja Icap pri navedenih kršitvah (drugi in tretji tožbeni razlog).
- 276 Prvič, v zvezi z udeležbo podjetja Icap pri zadevnih kršitvah se vprašanje, ali je morebiten neobstoje objektivne nepristranskosti Komisije lahko vplival na zakonitost izpodbijanega sklepa, pomeša z vprašanjem, ali so ugotovitve v navedenem sklepu ustrezno utemeljene z dokazi, ki jih je predložila Komisija (glej v tem smislu sodbi z dne 6. julija 2000, Volkswagen/Komisija, T-62/98, EU:T:2000:180, točka 270, in z dne 16. junija 2011, Bavaria/Komisija, T-235/07, EU:T:2011:283, točka 226), ki je bilo obravnavano v okviru preučitve drugega in tretjega tožbenega razloga.
- 277 Če se tako predpostavi, da je morebiten neobstoje objektivne nepristranskosti Komisijo pripeljal do napačne ugotovitve udeležbe podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008 ali za nekatera obdobja kršitev UBS/RBS iz leta 2007, Citi/RBS, Citi/DB in Citi/UBS, je treba poudariti, da je treba izpodbijani sklep v zvezi s tem že razglasiti za ničn.

278 Kar zadeva preostale ugotovitve v izpodbijanem sklepu, lahko nepravilnost v zvezi z morebitnim neobstojem objektivne nepristranskosti Komisije povzroči razglasitev ničnosti navedenega sklepa le, če se dokaže, da bi bila vsebina tega sklepa brez te nepravilnosti drugačna (sodba z dne 6. julija 2000, Volkswagen/Komisija, T-62/98, EU:T:2000:180, točka 283). V obravnavanem primeru pa je bilo v okviru celovitega nadzora nad upošteveno obrazložitvijo tega sklepa ugotovljeno, da je Komisija razen vidikov, navedenih zgoraj v točki 277, pravno zadostno dokazala udeležbo podjetja Icap pri petih od šestih zadevnih kršitvah.

279 Drugič, v zvezi z opredelitvijo kršitev glede na cilj, ki je bila sprejeta v izpodbijanem sklepu, je treba prav tako ugotoviti, da nepravilnost v zvezi z morebitnim neobstojem objektivne nepristranskosti Komisije ni mogla vplivati na vsebino navedenega sklepa, saj je bilo v odgovor na prvi tožbeni razlog ugotovljeno, da z uporabo take opredelitve za zadevne kršitve ni bilo napačno uporabljeno pravo ali storjena napaka pri presoji.

280 Četrty tožbeni razlog je treba zato zavrni.

5. Peti tožbeni razlog: določitev glob

281 Tožeče stranke s tem tožbenim razlogom izpodbijajo znesek glob, katerega plačilo jim je bilo naloženo. V tem okviru navajajo več očitkov, med katerimi je očitek nezadostne obrazložitve izpodbijanega sklepa.

282 Splošno sodišče ugotavlja, da je treba najprej preučiti ta očitek.

283 Tožeče stranke trdijo, da je bila Komisija vezana na Smernice iz leta 2006 in da bi morala zaradi uporabe odstavka 37 navedenih smernic utemeljiti, zakaj je odstopila od splošne metodologije. Menijo, da izpodbijani sklep ne vsebuje ustrezne utemeljitve v zvezi s tem, in da bi bilo treba globe določiti glede na posredniške provizije, ki jih je prejelo podjetje Icap. Dodajajo, da Komisija prav tako ni navedla zadostne obrazložitve v zvezi z določitvijo zneska naloženih glob. Menijo, da je metodologija, ki jo je Komisija pojasnila v vlogah oziroma na sestanku, ki je potekal v upravnem postopku, prezaletena, samovoljna in da ni prilagojena.

284 Komisija v odgovor na očitke v zvezi z nezadostno obrazložitvijo izbire, da globe ne bo izračunala na podlagi posredniških stroškov, odgovarja, da so njeni razlogi jasno obrazloženi v točki 287 obrazložitve izpodbijanega sklepa.

285 V zvezi z očitkom nezadostne obrazložitve glede uporabljene metode izračuna glob Komisija opozarja, da so bile tožeče stranke med upravnim postopkom obveščene o metodi, ki naj bi se uporabila. Dodaja, da je izpodbijani sklep pravno zadostno obrazložen, ker se v njem sklicuje na težo, trajanje in naravo udeležbe podjetja Icap pri zadevnih kršitvah. Ob poudarku, da k temu ni bila zavezana, v vlogah navaja dodatna pojasnila glede metodologije, ki jo je uporabila v navedenem sklepu.

286 Opozoriti je treba, da je Komisija v točki 9.3 izpodbijanega sklepa, ki se nanaša na izračun glob, prvič, poudarila, da je uporabila odstavek 37 Smernic iz leta 2006, v katerem je pojasnjeno, da lahko zaradi posebnosti posamezne zadeve ali potrebe po zagotavljanju odvrčilnega učinka v posamezni zadevi utemeljeno odstopi od metodologije iz navedenih smernic (točke od 286 do 288 obrazložitve). Drugič, Komisija je v tem sklepu pojasnila, da je pri določitvi osnovnega zneska globe za kršitvi Citi/UBS in Citi/DB, pri katerih meni, da se je podjetje Icap pridružilo z enakim ravnanjem, uporabila ustrezno zmanjšanje, da bi se izognila nesorazmerni višini sankcije, pri čemer ni navedla višine navedenega zmanjšanja (točka 289 obrazložitve). Tretjič, v zvezi z določitvijo osnovnega zneska globe je navedla, da je upoštevala težo in trajanje zadevnih kršitev ter naravo udeležbe podjetja Icap, ne da bi navedla pojasnila v zvezi z vplivom teh elementov na osnovne zneske, ki jih je določila (točke od 290 do 296

obrazložitve). Četrtrič, kar zadeva določitev končnega zneska glob, je bil ta ob neobstoju oteževalnih oziroma olajševalnih okoliščin ali prekoračitve zgornje meje 10 % prometa določen v višini osnovnega zneska (točke od 297 do 300 obrazložitve).

- 287 Kot je bilo priznано z ustaljeno sodno prakso, je obveznost obrazložitve, določena v členu 296, drugi odstavek, PDEU, bistvena postopkovna zahteva, ki jo je treba razlikovati od vprašanja utemeljenosti obrazložitve, pri kateri gre za vsebinsko zakonitost spornega akta. S tega vidika mora biti zahtevana obrazložitev prilagojena naravi zadevnega akta ter mora jasno in nedvoumno izražati utemeljevanje institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko zadevne osebe seznani z utemeljitvijo sprejetega ukrepa, pristojno sodišče pa opravi nadzor. Natančneje, glede posamičnih odločb je tako namen obveznosti obrazložitve poleg omogočanja sodnega nadzora zagotavljati zadevnim osebam zadostne informacije, na podlagi katerih lahko ugotovijo, ali odločba morda vsebuje napako, ki omogoča njeno izpodbijanje (glej sodbe z dne 29. septembra 2011, *Elf Aquitaine/Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, točke od 146 do 148 in navedena sodna praksa; z dne 11. julija 2013, *Ziegler/Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, točki 114 in 115, in z dne 13. decembra 2016, *Printeos in drugi/Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, točka 44).
- 288 Poleg tega je treba obveznost obrazložitve presojati glede na okoliščine posameznega primera, zlasti glede na vsebino akta, lastnosti podanih razlogov in interes za pojasnitev, ki ga lahko imajo naslovniki akta ali druge osebe, na katere se akt neposredno in posamično nanaša. Ne zahteva se, da se v obrazložitvi podrobno navedejo vse upoštevne dejanske in pravne okoliščine, ker je treba vprašanje, ali obrazložitev akta ustreza zahtevam člena 296 PDEU, presojati ne le glede na njegovo besedilo, ampak tudi glede na njegov okvir in vsa pravna pravila, ki urejajo zadevno področje (sodbe z dne 29. septembra 2011, *Elf Aquitaine/Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, točka 150; z dne 11. julija 2013, *Ziegler/Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, točka 116, in z dne 13. decembra 2016, *Printeos in drugi/Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, točka 45).
- 289 Kadar se Komisija odloči odstopiti od splošne metodologije, navedene v Smernicah iz leta 2006, s katerimi se je sama omejila pri izvajanju diskrecijske pravice glede določanja zneskov glob, tako da se kot v obravnavanem primeru opre na odstavek 37 teh smernic, te zahteve glede obrazložitve veljajo še toliko bolj (sodba z dne 13. decembra 2016, *Printeos in drugi/Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, točka 48). V zvezi s tem je treba opozoriti na ustaljeno sodno prakso, s katero je bilo priznано, da smernice pomenijo pravila ravnanja, ki kažejo na prakso, ki ji je treba slediti in od katere Komisija v posameznem primeru ne more odstopiti, ne da bi navedla razloge, ki so v skladu zlasti z načelom enakega obravnavanja (glej v tem smislu sodbi z dne 30. maja 2013, *Quinn Barlo in drugi/Komisija*, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, točka 53, in z dne 11. julija 2013, *Ziegler/Komisija*, C-439/11 P, EU:C:2013:513, točka 60 in navedena sodna praksa). Ta obrazložitev mora biti toliko natančnejša, ker se v odstavku 37 Smernic omejuje na nejasno sklicevanje na „posebnosti posamezne zadeve“ in torej Komisiji pušča široko diskrecijsko pravico, da izjemoma spremeni osnovne zneske glob za zadevna podjetja. V takem primeru je namreč to, da Komisija spoštuje jamstva, ki se zagotavljajo s pravnim redom Unije v upravnih postopkih in med katerimi je obveznost obrazložitve, še toliko bolj bistveno (glej v tem smislu sodbo z dne 21. novembra 1991, *Technische Universität München*, C-269/90, EU:C:1991:438, točka 14).
- 290 V sodni praksi je še pojasnjeno, da mora torej biti obrazložitev zadevni osebi načeloma sporočena hkrati z odločbo, ki posega v njen položaj. Neobrazložitve ni mogoče odpraviti tako, da zadevna oseba spozna razloge za odločbo med postopkom pred sodiščem Unije (sodbe z dne 29. septembra 2011, *Elf Aquitaine/Komisija*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, točka 149; z dne 19. julija 2012, *Alliance One International in Standard Commercial Tobacco/Komisija*, C-628/10 P in C-14/11 P, EU:C:2012:479, točka 74, in z dne 13. decembra 2016, *Printeos in drugi/Komisija*, T-95/15, EU:T:2016:722, točka 46).
- 291 V zvezi z odločbo o naložitvi globe mora Komisija navesti obrazložitev zlasti glede višine naložene globe in metode, ki jo je za to izbrala (sodba z dne 27. septembra 2006, *Jungbunzlauer/Komisija*, T-43/02, EU:T:2006:270, točka 91). V odločbi mora navesti elemente presoje, ki so ji omogočili

izmeriti težo in trajanje kršitve, pri čemer ne rabi navesti podrobnejše obrazložitve ali številčne podatke v zvezi z metodo izračuna globe (sodba z dne 13. julija 2011, Schindler Holding in drugi/Komisija, T-138/07, EU:T:2011:362, točka 243). Pojasniti pa mora, kako je pretehtala in ocenila elemente, ki jih je upoštevala (sodba z dne 8. decembra 2011, Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, točka 61).

- 292 V obravnavanem primeru je treba na prvem mestu poudariti, da je razloge, iz katerih se je Komisija odločila odstopiti od metodologije iz Smernic iz leta 2006 ob uporabi njihovega odstavka 37, mogoče izvesti iz točke 287 obrazložitve izpodbijanega sklepa. Izhajajo iz okoliščine, da podjetje Icap ni bilo dejavno na trgu obrestnih izvedenih finančnih instrumentov v japonskih jeni in da zato upoštevanje vrednosti prodaje, to je zaračunanih stroškov posredovanja, ne bi omogočilo odražanja teže in narave zadevnih kršitev.
- 293 Na drugem mestu pa je treba ugotoviti, da v točki 287 obrazložitve izpodbijanega sklepa niso navedena pojasnila glede alternativne metode, ki ji je Komisija dala prednost, temveč le splošno zagotovilo, da osnovni zneski odražajo težo, trajanje in naravo udeležbe podjetja Icap pri zadevnih kršitvah ter nujnost, da se zagotovi dovolj odvrčilen učinek glob.
- 294 Glede na to vsebino točka 287 obrazložitve izpodbijanega sklepa tožečim strankam ne omogoča razumeti utemeljenosti metodologije, ki ji je Komisija dala prednost, in tudi ne Splošnemu sodišču, da jo preveri. Ta nezadostnost obrazložitve velja tudi za točke od 290 do 296 obrazložitve izpodbijanega sklepa, v katerih niso podane osnovne informacije, ki bi lahko omogočile razumeti in preveriti upoštevnost in težo elementov, ki jih je Komisija upoštevala pri določitvi osnovnih zneskov glob.
- 295 Iz vlog strank je razvidno, da naj bi bilo vprašanje metodologije, ki jo namerava Komisija uporabiti za izračun višine glob, obravnavano med razpravo z zastopniki tožečih strank v upravnem postopku. V skladu s sodno prakso, navedeno zgoraj v točki 288, je treba sicer obrazložitev izpodbijanega akta preučiti ob upoštevanju njegovega okvira, vendar ni mogoče šteti, da bi lahko bila Komisija z izvedbo takih pripravljalnih in neformalnih razprav oproščena obveznosti v izpodbijanem sklepu pojasniti metodologijo, ki jo je uporabila za določitev zneskov naloženih glob.
- 296 Komisija v točki 176 odgovora na tožbo opozarja na obstoj petdelnega preizkusa za izračun osnovnega zneska glob. Vendar pa v skladu s sodno prakso, navedeno zgoraj v točki 290, takega pojasnila, podanega v fazi postopka pred Splošnim sodiščem, ni mogoče upoštevati pri presoji vprašanja, ali je Komisija spoštovala svojo obveznosti obrazložitve.
- 297 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da izpodbijani sklep v zvezi z določitvijo glob, naloženih podjetju Icap za zadevne kršitve, ni zadostno obrazložen.
- 298 Peti tožbeni razlog je treba zato sprejeti in člen 2 izpodbijanega sklepa v celoti razglasiti za ničn, ne da bi bilo treba preučiti preostale očitke iz tega tožbenega razloga ali šesti tožbeni razlog, ki se nanaša izključno na zakonitost navedenega člena.
- 299 Ker je treba člen 2 izpodbijanega sklepa v celoti razglasiti za ničn, poleg tega ni treba preučiti predlogov za spremembo, ki so jih tožeče stranke navedle podredno.

Stroški

- 300 V skladu s členom 134(3) Poslovnika vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka uspe samo deloma. Vendar lahko Splošno sodišče, če se zdi to glede na okoliščine v zadevi upravičeno, odloči, da ena stranka poleg svojih stroškov nosi tudi del stroškov druge stranke.

- 301 Tožeče stranke so v obravnavani zadevi uspele z znatnim delom svojih predlogov. Zato je glede na okoliščine v tej zadevi pravično odločiti, da Komisija nosi svoje stroške in tri četrtine stroškov tožečih strank.
- 302 Ker tožeče stranke predlagajo, naj se Komisiji naloži plačilo stroškov in „drugih izdatkov v okviru tega spora“, je treba opozoriti, da se v skladu s členom 140(b) Poslovnika za stroške, ki se lahko povrnejo, štejejo nujni izdatki, ki jih imajo stranke zaradi postopka.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (drugi razširjeni senat)

razsodilo:

1. Člen 1(a) Sklepa Komisije C(2015) 432 final z dne 4. februarja 2015 v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva AT.39861 – Obrestni izvedeni finančni instrumenti v jenih) se razglasi za ničen v delu, v katerem se nanaša na obdobje po 22. avgustu 2007.
2. Člen 1(b) Sklepa C(2015) 432 final se razglasi za ničen.
3. Člen 1(d) Sklepa C(2015) 432 final se razglasi za ničen v delu, v katerem se nanaša na obdobje od 5. marca 2010 do 27. aprila 2010.
4. Člen 1(e) Sklepa C(2015) 432 final se razglasi za ničen v delu, v katerem se nanaša na obdobje pred 18. majem 2010.
5. Člen 1(f) Sklepa C(2015) 432 final se razglasi za ničen v delu, v katerem se nanaša na obdobje pred 18. majem 2010.
6. Člen 2 Sklepa C(2015) 432 final se razglasi za ničen.
7. Tožba se v preostalem zavrne.
8. Družbe Icap plc, Icap Management Services Ltd in Icap New Zealand Ltd nosijo četrtino svojih stroškov.
9. Komisija nosi svoje stroške in tri četrtine stroškov družb Icap, Icap Management Services in Icap New Zealand.

Prek

Buttigieg

Schalin

Berke

Costeira

Razglašeno na javni obravnavi v Luksemburgu, 10. novembra 2017.

Podpisi

Kazalo

I. Dejansko stanje	2
A. Upravni postopek, v katerem je bila sprejeta izpodbijana odločba	3
B. Izpodbijani sklep	3
1. Zadevni instrumenti	3
2. Ravnanja, očitana podjetju Icap	3
3. Izračun globe	4
II. Postopek in predlogi strank	5
III. Pravo	6
A. Dopustnost enega od dokumentov in enega od tožbenih predlogov	6
1. Dopustnost četrtega tožbenega predloga tožečih strank	6
2. Izpodbijanje dopustnosti dopisa tožečih strank	6
B. Predlogi za razglasitev ničnosti	7
1. Prvi tožbeni razlog: napake pri razlagi in uporabi pojma omejevanje ali izkrivljanje konkurence „kot cilj“ v smislu člena 101(1) PDEU	7
2. Drugi tožbeni razlog: napake pri uporabi pojma „pomoč“ v smislu člena 101(1) PDEU in sodne prakse	13
a) Drugi del: Komisijino neupoštevanje meril sodne prakse za „pomoč“	14
1) Prvi očitek: nedokazanost tega, da je podjetje Icap vedelo za obstoj tajnega dogovora med zadevnimi bankami v okviru nekaterih od šestih zadevnih kršitev	15
i) Dokaz Komisije o tem, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z vlogo družbe RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007	17
ii) Dokaz Komisije o tem, da je bilo podjetje Icap seznanjeno z vlogo podjetja RBS pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2008	18
iii) Dokaz o seznanjenosti podjetja Icap z vlogo družbe DB in skupine družb UBS pri kršitvah Citi/DB in Citi/UBS	20
2) Tretji očitek: izpodbijanje prispevanja podjetja Icap k skupnim ciljem zadevnih bank ..	22
3) Drugi očitek: izpodbijanje tega, da naj bi podjetje Icap imelo namen prispevati k uresničevanju skupnih ciljev zadevnih bank	23
b) Tretji del: napačnost obrazložitve izpodbijanega sklepa v zvezi s tem, da je podjetje Icap uporabilo svoje stike za vplivanje na ponudbe nekaterih bank	23
c) Prvi del: kršitev načela pravne varnosti	24

3. Tretji tožbeni razlog: napačnost trajanja zadevnih kršitev	25
a) Trajanje udeležbe podjetja Icap pri kršitvi UBS/RBS iz leta 2007	29
b) Trajanje udeležbe podjetja Icap pri kršitvi Citi/RBS	29
c) Trajanje udeležbe podjetja Icap pri kršitvah Citi/DB in Citi/UBS	30
d) Trajanje udeležbe podjetja Icap pri kršitvi UBS/DB	31
4. Četrty tožbeni razlog: kršitev načel domneve nedolžnosti in dobrega upravljanja	32
5. Peti tožbeni razlog: določitev glob	35
Stroški	37